

ΚΛΕΙΩ

Τόμος Δ'.
ΑΡΙΘΜ. 16 (88).

Συνδρομή άρχομένη από 1. Ιανουαρίαν και 1. Ιουλίου εκάστου έτους, εξέμνηος μόνον και προπληρωμένη: Πενταχού φράγκ. χρ. 10 ή μάκρ. 8.

ΕΤΟΣ Δ'.

τη 15/27. Αύγουστου 1888.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

(πρὸ ΑΓΗΣΙΑ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ.
(συνέχεια καὶ τέλος).

V.

Μὴ προκηρύσσετε διαγωνισμοὺς καὶ βραβεῖα ὀψὺποβηθηθήσῃτε τὴν ἐκκόλαψιν νέων καὶ ἀγνώστων δραματούργων ἢ παροτρύνετε τοὺς γνωστοὺς πρὸς τὴν δραματικὴν δημιουργίαν· οὐδέποτε οἱ διαγωνισμοὶ καὶ τὰ βραβεῖα ἀνέδειξαν ποιητὰς ἢ καλλιτέχνας, οὐδέποτε παρήγαγον ἀριστουργήματα, ἰδίᾳ δὲ παρ' ἡμῖν, ἐνθα τὰ σπουδαῖα καλλιτεχνικὰ στοιχεῖα ἐλλείπουσι τέλειον· πρὸ πάντων δ' ἐλλείπουσιν αὐτοὶ οἱ πεφωτισμένοι καὶ ἀρμόδιοι τεχνοκρίται. Μόνος καὶ ὑπερτατος κριτὴς τῶν καλλιτεχνικῶν ἐν γένει προϊόντων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἦν ὁ λαὸς μόνος· αὐτὸς καὶ ὁ ἀρμοδιώτατος· τὸν Αἰσχύλον ἔκρινον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐστεφάνουν· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν τὸ κράτος ἐδᾶπανα δημιουργοῦν τὸ ἀπομαρμαρωμένον ἐξαστράπτων ὄνειρον τῆς

ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Δ'.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ. Βασίλισσα τῆς Ἰταλίας.

Ἀκροπόλεως καὶ ἀποτίον θεωρικᾶ.

Ἐξετάσατε τί μέχρι τοῦδε ἔχουσιν ἀποφέρει οἱ τόσοι καὶ τόσοι ποιητικοὶ διαγωνισμοί; Ἐνθουμήθητε τὸν τίτλον ἑνὸς δράματος, μιᾶς κωμῆδίας ποιητοῦ ἐστεμμένου. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγγέλου Βλάχου, ὁ ὁποῖος τοσοῦτον ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου εἰργάσθη, δὲν ἀναμνήσκει ἢ τὴν περίφημον αὐτοῦ παρτίδα εἰς ἣν μετὰ τήσῃ ἀπλότητος ἐπέπεσον οἱ Ἀκαδημαῖκοι ἀλλ' ἀμαθέστατοι κριταὶ τοῦ Διαγωνισμοῦ. Ἄλλως τε τὰ θεατρικὰ ἔργα δὲν κρίνονται ἐν τοῖς σπουδαστηρίοις τῶν δασκάλων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σκηνῆς καὶ μόνον ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Τὰ δράματα τοῦ κυρ. Παγκαβῆ ἢ τοῦ κ. Ἀντωνιάδου βεβαίως ὑπὸ τῶν συνήθων παρ' ἡμῖν κριτῶν θὰ ἤξιούνητο, καὶ ποτε ἤξιώθησαν, καὶ στεφάνων καὶ βραβείων· ἔχουσι καλὴν γλῶσσαν

καὶ βέουσαν στιχουργίαν καὶ αἱ ἀτελεύτητοι ἐν αὐτοῖς tirades πιδανὸν ἢ ἀρέσκωσιν εἰς τινὰς τῶν ἀναγνωστῶν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς σκηνης, τὰ καλλιτεχνικὰ αὐτὰ ἐδέσματα μόνον ὁ τοῦ ἀπλοῦ Ἑλλήνου πνευματικὸς στόμαχος, ἐν ἀγρία ἐτι διατελῶν καταστάσει, δύναται νὰ εἰσδεχθῆ χωρὶς νὰ διαβραγῆ ἢ τοῦλάχιστον νὰ πάθῃ ὑπὸ δυσπεφίας. . . . Ἡ πλουσιωτάτη ἀπὸ τῶν διαγωνισμῶν εἰσκομιδὴ διὰ τοιούτων μόνον ἔργων θὰ δυνηθῆ νὰ προικίσῃ τὸ ἡμέτερον θέατρον.

Θέλετε νὰ ἐνθαρρύνητε, νὰ ὑποστηρίξητε τοὺς δραματικούς συγγραφεῖς· ἀλλὰ βεβαίως οὐδεὶς πιστεύει ὅτι πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ τὸ χιλιόδραχμον γέρας· διότι ἡ δάφνη τυγχάνει παρῶδια ἐν τῷ μέσῳ κοινωνίας ἐν ἣ ἑλλείπει ἐτι ὁ χῶρος ἐνθα τὸ εὐγενὲς φυτόν φέεται καὶ θάλλει.

Τινὲς προτείνουσι, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λογίων καὶ ἰδία δραματικῶν συγγραφέων τὰς κυβερνητικὰς ἢ ἀπὸ κληροδοτημάτων ἐπιχορηγήσεις κατὰ μίμησιν ἄλλων κρατῶν· ἀλλ' οἱ εἰδότες τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα δὲν ἀμφιβάλλουσιν ὅτι τὸ τοιοῦτο θὰ ἦτο παραλογοσμός. Γνωρίζομεν ἤδη τί συμβαίνει μὲ τὰς ὑποτροφίας καὶ πῶς αὐταὶ διανέμονται· ἐν Γαλλίᾳ Λουδοβίκος ὁ XIV. εἶχεν ἀποδεχθῆ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιχορηγήσεων· κατὰ τὸν πίνακα δὲ τὸν συνταχθέντα τὸ 1663 τῆ διαταγῆ τοῦ Κολβέρτ ὁ μὲν Chapelain, ἐπισήμως ἀναγνωρίζομενος ὡς „ὁ μέγιστος τῶν Γάλλων ποιητῶν“ ἀπελάμβανε τρεῖς χιλιάδας φράγκων ἐτησίως· ὁ Κορνήλιος δὲ δύο χιλιάδας καὶ ὁ Μολιέρου . . . χιλίας μόνον! Ἐν Ἑλλάδι, . . . τί θέλει συμβῆ ἐν Ἑλλάδι;

Ὅχι· τὰ τεχνικὰ αὐτὰ μέσα πρὸς δημιουργίαν ἔργου, τὸ ὅποιον αὐθορμήτως μόνον πρέπει νὰ συντελεσθῆ, εἰς οὐδὲν ποτε ἀπέληξαν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Δημιουργήσατε καλλιτεχνικὴν ἀτμοσφαιρὰν· μερμηνήσατε περὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως τῆς καλαισθησίας τοῦ λαοῦ· οἱ δραματοῦργοι καὶ οἱ καλλιτέχναι θ' ἀναφανώσιν ἀφ' ἑαυτῶν. Δαπανήσατε φρονιμώτερον τὰ ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου εἰς διαγωνισμοὺς καὶ βραβεῖα διατιθέμενα χρήματα. Ἄς οἰκοδομηθῶσι θεάτρα καὶ ἄς προικισθῶσιν οὕτως ὥστε ἡ συντήρησις τῶν νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῶν συνήθων μόνον πόρων· διὰ τῶν θεάτρων αὐτῶν ἄς μορφωθῶσιν ἠθοποιοί· διὰ τῶν θεάτρων καὶ τῶν ἠθοποιῶν θὰ μορφωθῆ ἡ καλαισθησία τοῦ κοινοῦ· καὶ διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως ὧν ὁμοῦ τῶν στοιχείων αὐτῶν θὰ μορφωθῶσι καὶ θὰ τελειοποιηθῶσι τὰ δραματικὰ ἔργα καὶ οἱ δραματικοὶ συγγραφεῖς· πρωτίστως δὲ διὰ τῆς κοινῆς ταύτης συνεργασίας θὰ μορφωθῆ ἡ γλώσσα, ἡ καθαρῆς ἡμῶν νέα γλώσσα, ἢ μόνον ἢ ἀπὸ σκηνης συνεχῆς διδασκαλίᾳ θὰ καταστήσῃ ἑναυλον εἰς τὰ ὄρα τοῦ κοινοῦ, οἰκίαν καὶ ἀσπαστὴν καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς τρόπους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίζοντας τοὺς μέχρι τοῦδε προσκρούοντάς πως πρὸς τινὰς ἀπὸ τῆς χυδαίουσσης συνηθείας ἡμῶν.

VI.

Θέατρα καὶ ἠθοποιοί· ἀλλὰ θέατρα αὐτόνομα καὶ αὐτοσυντήρητα, ὡς τὸ μέλλον ἢ ἀνεγερθῆ τῆ θελήσει τοῦ Βασιλέως· αὐτὸ καὶ τὸ πρῶτον σοβαρὸν καὶ πρακτικὸν βῆμα πρὸς δημιουργίαν ἐθνικοῦ θεάτρου. Ἀλλά, παρὰ τὸ θέατρον τοῦτο πῶς θὰ μορφωθῶσιν οἱ ἠθοποιοί;

Πρὶν ἀποφανθῶμεν ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτήν, διδασκώμεν παρὰ τῶν ἄλλων.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἐνθα τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς καλλιτεχνίας ἔχει παραδόσεις λαμπρὰς καὶ ἐνθα οἱ ἀριστοὶ ἠθοποιοὶ δὲν ἑλλείπουσιν, αἱ πρὸ τῆς ἐνώσεως τοῦ κράτους κυβερνήσεις καὶ ἡ

τοῦ ἡνωμένου Βασιλείου μετὰ ταῦτα ὡς μέσα μορφώσεως ἠθοποιῶν μετεχειρίσθησαν τὸ μὲν τὰ διδασκαλεῖα (Conservatorio) τὸ δὲ τοὺς μονίμους θιάσους τοὺς διατηρουμένους πρότερον μὲν ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ ἰδία ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνείας, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων δὲ ἡμερῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως· ἀλλ' ἡ θεατρικὴ ἱστορία τῆς Ἰταλίας καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς δύο αὐτοὺς θεσμοὺς, ἀποδεικνύει ὅτι ἐκ μὲν τῶν διδασκαλείων αὐτῶν οὐδεὶς ποτε ἐξῆλθε διάσημος ἠθοποιός· οἱ δὲ μόνιμοὶ θιάσοι, ὡς ἦσαν διωργνωμένοι, χρήματα μὲν πολλὰ κατηνάλωσαν, κατ' οὐδὲν ὁμῶς συνετέλεσαν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς θεατρικῆς τέχνης.

Ὁ πρὸ τινων ἐτῶν ἐν Ῥώμῃ ἰδρυμένος Ἑθνικὸς θεατρικὸς θιάσος, διευθυνόμενος ὑπὸ τοῦ Παύλου Φεββάρη, τοῦ πρώτου κωμωδοποιῦ τῆς Ἰταλίας, ἐδέησε νὰ διαλυθῆ οἰκτρῶς ναυαγήσας ἀφ' ἑκατοντάδες ὄλαι χιλιάδων φράγκων μάτην ὑπὲρ αὐτοῦ ἐδαπανήθησαν.

Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσιν ἐπίσης τὰ Conservatoires καὶ ἡ Γαλλικὴ Κωμῶδια, „ὁ οἶκος τοῦ Μολιέρου“.

Περὶ τῶν πρώτων ρητέων ὅτι καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ· ὁ βαθὺς ἐκείνος καὶ μοναδικὸς γνωστὸς τοῦ θεάτρου, ὁ ἀπαράμιλλος ἐκείνος διευθυντὴς θεατρικῶν θιάσων καὶ συγγραφεὺς θεατρικῶν ἔργων, ὁ Ἀλέξανδρος Δουρᾶς πατήρ. Ἰδοὺ τί ἔλεγε περὶ τῶν διδασκαλείων αὐτῶν: „Δότε μοι ἕνα πυροσβέστην· ἴσως δυνηθῶ νὰ τὸν κάμω ἠθοποιόν· τοὺς μαθητὰς τοῦ Conservatoire ὁμῶς δὲν εἰξέρω τί νὰ τοὺς κάμω!“

Ἡ δὲ μεγάλη καλλιτέχνις Clairon, ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων ἠθοποιῶν ἄς ἔσχεν ἡ Γαλλία, ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτῆς γράφει: „Διδάσκαται τις πῶς νὰ ὀρχηθῆ ἢ πῶς νὰ ἀδῆ, διότι ἡ ὀρχησις καὶ τὸ ἄσμα ἔχουσι κανόνας διατετυπωμένους, οὓς δύναται νὰ ἐκμάθῃ καὶ ὁ μᾶλλον βραδύς τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐγὼ ἀγνοῶ τὴν ὑπαρξίν κανόνων καθ' οὓς διδάσκαται ἢ ἐκφρασις τῶν αἰσθημάτων, ἢ ἐκδήλωσις τῶν διαφόρων ἀλλοιώσεων ἐνὸς αἰσθήματος· δὲν γνωρίζω κανόνας διδάσκοντας τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ συλλογίζεσθαι.“

Ἐν Γαλλίᾳ ἐπίσης οὐδεὶς ἐκ τῶν μεγάλων ἠθοποιῶν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ Conservatoire· ὁ Φεδερίκος Lemaitre μωρίας εἶχε καταβάλλει προσπάθειας ὅπως γένηται δεκτὸς ὡς μαθητὴς ἐν αὐτῷ· οἱ διδάσκαλοι ἐκρίναν ὅτι ἐστερεῖτο τῶν φυσικῶν μέσων ὅπως γείνη ἠθοποιός καὶ τον ἀπερρίψαν· ἠναγκάσθη δὲ ὁ Lemaitre νὰ προσκολληθῆ εἰς νομάδα θιάσον ἐκ βακενδυτῶν παρὰ τῷ ὅποιῳ τὸ πρῶτον μέρος τὸ ὅποιον ὑπεδύθη ἐν τῇ τραγωδίᾳ *Πρίαμος* καὶ *Θιορῆ* ἦτο τὸ του . . . λέοντος· δηλαδὴ ἐβρυχάτο· καὶ ὁ οὕτω ἀρχίσας τὸ καλλιτεχνικὸν του στάδιον Lemaitre ἐγένετο, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, ὁ μέγιστος τῶν ἠθοποιῶν τοῦ κόσμου.“

Ἐν Γαλλίᾳ σήμερον ἐπιζητεῖται ἡ κατάργησις τοῦ Conservatoire.

Ἡ „Γαλλικὴ Κωμῶδια“ ἔσχεν ὡς ἰδρυτὴν αὐτῆς τὸν Μολιέρου· καὶ κατὰ τοὺς δύο καὶ ἡμισιν αἰώνας τῆς ὑπαρξεως τῆς αἱ ὑπὲρ αὐτῆς δαπάναι ἀνήλθον εἰς ποσὰ μυθώδη· ἐπὶ Λουδοβίκου XIV. ἡ χορηγία πρὸς αὐτὴν ἦν 20 χιλιάδων φράγκων ἐτησίως, ἐπὶ τῆς πρώτης Αυτοκρατορίας 140 χιλιάδων· ἐπὶ Καρόλου X 200 χιλιάδες· ἐπὶ Ναπολέοντος III. 240 χιλιάδες καὶ σήμερον περιπλέον.

Καὶ ὁμῶς ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχαν πάντοτε οἱ διατεινόμενοι ὅτι ὁ θεσμὸς αὐτὸς τῆς Γαλλικῆς Κωμῶδιος ἐγένετο πρόσκομμα πρὸς τὴν πρόοδον καὶ ἐν γένει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θεάτρου· σήμερον δὲ οὗτοι καὶ πολυπληθέστεροι τυγχάνουσι

καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων περὶ τὰ θεατρικὰ. Ἡ Γαλλικὴ Κωμῶδια διετήρησε καὶ διατηρεῖ παραδόσεις τινὰς τῆς Γαλλικῆς Τέχνης, ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς ὡς θεσμοῦ εἶναι ἐξῆχος συντηρητικὸς καὶ πάντες γινώσκουσιν ὅτι πᾶσα πρόοδος ἢ νεωτερισμὸς ἢ ἐπανάστασις ὡς πρὸς τὸ θέατρον ἐν Γαλλίᾳ ἐτελέσθη ἀείποτε ἀνευ τῆς συμπράξεως τῆς Γαλλικῆς Κωμῶδιος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς αὐτήν. Δὲν ἐλησημονήθη ἐτι τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Coquelin παρ' ἡμῶν· ὁ Coquelin εἶναι σήμερον ὁ ἐξοχώτερος ἀντιπρόσωπος τῆς Τέχνης ἐκείνης ἢ τὰς παραδόσεις διατηρεῖ ἡ Γαλλικὴ Κωμῶδια· ἡ τέχνη αὐτῆ, διακρίνεται ἰδίως διὰ τὴν ἀπαγγελίαν ἢν οἱ ἐξοχώτεροι θεατροκρίται καταδικάζουσιν ὡς στερουμένην φυσικότητος κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἀπαγγελίας τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες ἐν γένει τυγχάνουσι φυσικώτεροι τῶν Γάλλων ἐπὶ τῆς σκηνης. — Ὁ Coquelin διὰ τοὺς Γάλλους, πολὺ συντηρητικώτερος, καθ' ὅλα, ἀφ' ὅτι τὸ πολίτευμα τῶν ἀποδεικνύει, εἶναι μία δόξα ἐπισημοποιημένη οὕτως εἰπεῖν, διότι ἀντιπροσωπεύει τὸν ἐνδοξον αὐτὸν καλλιτεχνικὸν τῶν θεσμῶν, τὰς λαμπρὰς αὐτοῦ παραδόσεις· ἀλλ' ἐν Ἀθῆναις ἡ τέχνη τοῦ Coquelin δὲν ἐνοήθη, δὲν ἐξετιμήθη· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν εὐφύιαν τῶν Ἀθηναίων ἐφ' ὧν οὐδὲν ἐπέδρασαν ὁ πάταγος ὁ προπορευθεὶς τοῦ κωμωδοῦ.

Σήμερον ἐν Γαλλίᾳ ἡ Γαλλικὴ Κωμῶδια ὑφίσταται ἐτι διότι τὴν ὑπαρξίν τῆς συγκρατεῖ ἢ ἰσχύς τῆς παραδόσεως οὐχὶ ἡ ἰδία αὐτῆς ζωικότης.

Ἐν Ἀγγλίᾳ οὐδέποτε, οὐδεμία κυβερνήσις ἐδαπάνησεν ὑπὲρ τοῦ θεάτρου καὶ τῶν ἠθοποιῶν.

Παρ' ἡμῶν δέ;

Ἐξεφράσαμεν ἐπανελημμένως μέχρι τοῦδε τὴν ἡμετέραν ἰδέαν· θέλομεν τὸ Ἑθνικὸν Θέατρον ὡς οἰκοδόμημα, ἔστω ἐν μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος, προωρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διδασκαλίαν Ἑλληνικῶν δραματικῶν ἔργων, ἀλλὰ γινώσκω Ἑλληνικῶν, πρωτοτύπων καὶ οὐχὶ μεταφράσεων· θέλομεν ἕνα θεατρικὸν θιάσον διαρκῶς καὶ μονίμως ἐγκατεστημένον ἐν τῷ θεάτρῳ αὐτῷ, ὅπερ ἔσται καὶ σχολεῖον συνίμα καὶ διὰ τοὺς συγγραφεῖς καὶ διὰ τοὺς ἠθοποιοὺς· τὸν ὄργανισμὸν ὁμῶς τοῦ μονίμου θεατρικοῦ θιάσου καὶ τοὺς πρὸς τὸ θέατρον δεσμοὺς αὐτοῦ ἐπιθυμοῦμεν ὅπως ἀλλοίους τῶν διεπόντων τὴν Γαλλικὴν Κωμῶδιαν· ὁ ἠθοποιὸς νὰ διατηρῆ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἀπέναντι τοῦ θεάτρου καὶ τὸ θέατρον ἀπέναντι τοῦ ἠθοποιοῦ· τὸ Ἑθνικὸν θέατρον βεβαίως θὰ προσελκύῃ εἰς ἑαυτὸ τοὺς ἐκλεκτοτέρους τῶν ἠθοποιῶν· ἀλλὰ δὲν θὰ δεσμεύῃ αὐτούς· ἀφ' ἑτέρου οἱ ἠθοποιοὶ αὐτοὶ θὰ παραμένωσιν ἐν τῷ μονίμῳ θιάσῳ τοῦ θεάτρου ἐφ' ὅσον ἡ ἐπιδοκιμασία τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ κοινοῦ συναντῶνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Οἱ ἀπαραιτήτοι ἢ οἱ ἐπιβαλλόμενοι πρέπει νὰ ἐλλείψωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ ὁ μόνιμος θιάσος νὰ σχηματισθῆ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ δι' ἐπιλογῆς, ἐκ τῆς μεταξὺ ἀληθοῦς καλλιτέχνου ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀνεπτυγμένου κοινοῦ ἀφ' ἑτέρου γεννωμένης ἠθικῆς συμπαθείας καὶ πνευματικῆς ἐπικοινωνίας.

Σχολεῖον ἀπαγγελίας ἢ ὑποκριτικῆς οὐδὲν· τὸ πρακτικώτερον σχολεῖον ἔσται αὐτῆ ἢ σκηνῆ τοῦ θεάτρου· οἱ ἠθοποιοὶ δὲν γεννῶνται αὐτοδίδακτοι· ἀλλ' οὕτε διδάσκαλοι ἠθοποιῶν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξωσιν· ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς δραματικῆς τέχνης εἶναι αὐτὸς ὁ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐκτυλισσόμενος ἀνθρώπινος βίος· ἀρκεῖ ὁ ἐπιδιδόμενος εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτὸ στάδιον νὰ εὐμοιρῆ μορφώσεως πνευματικῆς καὶ καλαισθητικῆς ἀρκούσης, ὅπως δύνηται νὰ ἀφελθῆ ἐκ τοῦ θεάματος τοῦ βίου καὶ ἀπ' αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς

φύσεως διδαχθῆ τὴν Τέχνην. Ναπολέον ὁ μέγας δὲν ἐπήγγελλετο τὸν διδασκαλον τῆς δραματικῆς τέχνης· καὶ ὁμῶς αἱ παρατηρήσεις αὐτῆς ἀπηθύνοντο εἰς τὸ τέλος ἐκάστης παραστάσεως πρὸς τὸν μέγαν τραγικὸν Τάλμαν ἦσαν θαυμάσιοι διὰ τὸ βάθος καὶ τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν. „Σὺ, Τάλμα, τῷ εἶπέ ποτε, ἔρχεσαι πολλάκις τὸ πρῶτ' εἰς τὰ δωμάτια μου· συναντᾷς ἐν αὐτοῖς πριγκηπίσας ἄς ἐστέρησα τοῦ ἔραστοῦ τῶν, βασιλεῖς στερηθέντας τοῦ βασιλείου τῶν, στρατάρχας ἐλπίζοντας ἢ ζητοῦντας ἕνα θρόνον· εὐρίσκεις πέριξ ἐμοῦ φιλοδοξίας αἱ ὅσαι ἐναυάγησαν, ἀντιζηλιὰς λυσσώδεις, πόνοους κρυπτομένους, ἀγωνίας μὴ συγκρατούμενας· Τραγωδία: ὑπάρχει μία ἐντὸς ἐκάστου θαλάμου, ἐγὼ δὲ αὐτὸς εἰμι ἀναμφιβόλως ὁ τραγικώτερος ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ μου. Λοιπὸν· μᾶς εἶδες ποτε ἀνακινουντας τοὺς βραχίονας, προσέχοντας καὶ μελετῶντας τὰς κινήσεις ἡμῶν, ἀναλαμβάνοντας στάσεις μεγαλοπρεπεῖς; Μᾶς ἤκουσας ποτε ἀναφωνοῦντας; Ὅχι· Ὀμιλοῦμεν φυσικώτατα, καὶ ἐν τῇ θέρμῃ ἀκρόμῃ τοῦ λόγου, ὅπως ὁμιλεῖ ὅλος ὁ κόσμος. Καὶ οὕτως ἔπραττον ἐκεῖνοι ὅσοι πρὸ ἡμῶν ἀπήγγειλαν τραγωδίας ἐπὶ τοῦ θρόνου: — Σιέφθητι.“

Ἄλλοτε πάλιν, ἰδὼν αὐτὸν τὴν ἐσπέραν τῆς προτεριαίας ὑποδύμενον τὸ μέρος τοῦ Καίσαρος ἐν τῷ Θανάτῳ τοῦ *Ηομηρίου*, τῷ ἔλεγεν „Χειρονομεῖς πολὺ, Τάλμα· ὁ δεσπότης ἐνὸς λαοῦ γνωρίζει ὅτι μία κίνησις τῆς χειρὸς εἶναι μία διαταγή, ὅτι ἐν βλέμμα εἶναι ὁ θάνατος, καὶ φείδεται πολὺ τῶν κινήσεων του. Παρατήρησα πρὸς τοῦτους ὅτι εἰς ἕνα στίχον δὲν ἀποδίδεις τὴν σημασίαν ἢν πρέπει νὰ ἔχῃ „Pour moi qui tiens le trône egal à l'infamie“ τὸν ἀπαγγέλλεις ἀπλῶς, μετ' εἰλικρινείας, ὡς νὰ τὸ ἐσκέπτεσο· ἀλλ' ὁ Καίσαρ δὲν πιστεύει οὐδὲ λέξιν ἐξ ὧν λέγει: μὴ τὸν κάμης νὰ ὁμιλῆ ὡς ὁ Βρούτος· ὅταν οὕτως λέγῃ ὅτι μισᾷ τοὺς βασιλεῖς, δύναται τις νὰ τὸν πιστεύσῃ: τὸν Καίσαρα ὄχι. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο εἶναι μεγάλη, ἀγαπητὲ Τάλμα, ἔχε το κατὰ νοῦν.“

Τοιοῦτοι διδάσκαλοι τῆς δραματικῆς ἀπαγγελίας δὲν εὐρίσκονται προχέριως· ἀλλὰ καὶ οὕτε ἐμελέτησαν εἰδικῶς τὴν Τέχνην αὐτήν.

VII.

Διδόντες πέρας εἰς τὴν βραχείαν ταύτην μελέτην οὐδὲν ἄξιόν ἐστι ἐπισκοπήσασιν πάντα τὰ σημεῖα τοῦ εὐρυτάτου θέματος· πολλοῦ γε καὶ δεῖ: τοῦτο γενήσεται ἔργον μακρᾶς καὶ λεπτομεροῦς συζητήσεως, ἥτις θὰ προλειάνῃ τὴν ὁδὸν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ὀγαθῶν ὑπὲρ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου προθέσεων καὶ τοῦ Βασιλέως ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων παρ' ἡμῶν φιλομοῦσων. Ἐκφράζομεν μόνον τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν, ἢ μᾶλλον τὴν εὐχὴν, ὅπως ἐν τῇ συζητήσει ταύτῃ οὐδὲν λάβωσι μέρος τινὲς τῶν γνωστῶν παρ' ἡμῶν θιασαρχῶν ἢ ἠθοποιῶν οἱ ὅποιοι ἐκαστοτε ἐνασμενίζονται νὰ ἐκθέτωσι τὰς περὶ Θεάτρου ἰδέας τῶν ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων, γνωρίζοντας εἰς τὸ φιλόμουσον κοινὸν ὅτι τὸ θέατρον ἠθοποιεῖ τὴν κοινωνίαν, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἔγραψε τραγωδίας καὶ ὁ Ἀριστοφάνης κωμωδίας καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπαιτοῦντες ἕνα ἢ πολιτεία τοὺς ὑποστηρίξῃ: οἱ κύριοι αὐτοὶ ἄς ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰ σπουδαστήριά των, ἄς προσπαθῶσιν νὰ συνδέσωσι γνωριμίαν μετὰ τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους κἄπως στενωτέραν τῆς συνδεούσης αὐτοὺς μέχρι τοῦδε καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἄς ἀφήσωσι τὰς συζητήσεις εἰς ἄλλους· ὅταν δὲ ἐπέλθῃ ἡ στιγμή τῆς πραγματοποιήσεως τῶν περὶ θεάτρου προθέσεων τότε ἔστωσαν βέβαιοι ὅτι

θα προσκληθῶσιν ἵνα ἐπιδειξῶσι τὰ φῶτά των, καὶ τὴν Τέχνην των οὐχὶ ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων ἀλλ' ἀπο τῆς σκηνῆς.

VIII.

Περὶ μελοδράματος Ἑλληνικοῦ οὐδένα ποιούμεθα λόγον διότι φρονοῦμεν ὅτι οὐδὲ πρέπει ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ γίνηται περὶ τοιοῦτου θέματος λόγος. Τὸ μουσικὸν δράμα ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ σήμερον κατέκτησε τὰς σκηνὰς τῶν πολυαριθμοτέρων καὶ πλουσιωτέρων θεάτρων, συνδυαζόμενον δὲ πρὸς μεγαλοπρεπῆ σκηνικὰ θεάματα, ἀπορροφᾷ τὸ μέγιστον μέρος τῶν ὑπὲρ τοῦ θεάτρου ἐν γίνεσι δαπανωμένων χρημάτων, καὶ τὸ γεγονός: τοῦτο ἢ πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ τὰ θεάματα αἰσθητικῆς τάσεως ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς πρὸς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν μεγάλων κοινῶν τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης: Ἡ ψυχολογικὴ αὕτη κατάστασις καθ' ἡμᾶς τυγχάνει τεκμηρίον ἀσφαλέςτατον τῆς τελουμένης ἠθικῆς ἐξελίξεως καθ' ὃ σημεῖον ἢ πρὸς τὸ ἰδεωδὲς ἔμφυτος τῶν ψυχῶν τάσις ἄρξεται ἀναλαμβάνουσα τὸ ἐαυτῆς κράτος παρὰ ταῖς κοινωνίας ἐκείναις αἰτίας τὴν πραγματικότητα ἐλάτρουσαν.

Μέχρι τοῦδε ἢ μετὰ τῆς ὕλης καὶ τοῦ πνεύματος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑφισταμένη ἀντίθεσις ἣτις ἐν τῷ Ἑλληνικῷ μὲν χαρακτῆρι καὶ πνεύματι ἐκδηλοῦται εἰς ἰσορροπίαν θαυμάσιον, παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ δὲ τῶν ἄλλων πολιτισμῶν εἰς πάλιν τῆς πραγματικότητος πρὸς τὸ ἰδεωδὲς, ὡς πεδίον τῆς πάλης αὐτῆς ἔσχε τὴν κοινωνικὴν μονάδα, αὐτὸν τὸν

ἀνθρώπον· καὶ ἐν τῇ πάλῃ ποτὲ μὲν ἐπεκράτησε τὸ ἐν ποτὲ δὲ τὸ ἕτερον τῶν δύο στοιχείων· τὸ δράμα ἢ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἢ τῷ ἔπει ἢ ἐν μυθιστορηματικῇ ἐξελισσόμενον, ἐν παντὶ χρόνῳ αἰσθητικῶς ἠρμήνευσε καὶ ἀπετύπωσε τὴν πάλιν αὐτὴν· σήμερον ὅμως ἢ τελειοποιήσις τῶν καλλιτεχνικῶν μέσων συνεπάγεται τὴν εὐρυσίαν, τὴν ἐπέκτασιν τοῦ πεδίου τῆς πάλης αὐτῆς ἐν τῇ ὁποίᾳ ἢ κοινωνικῆς μονάδας, ὁ ἀνθρώπος, κατὰ μικρὸν ἐκλείπει ὑποκαθισταμένης αὐτῇ εὐρυτέρας, γενικωτέρας τινὸς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἰδέας. Τὸ ἀόριστον καὶ ἄλλως ἀνέκφραστον τῶν ἀπὸ τῆς μουσικῆς ἐντυπώσεων καὶ αἰσθημάτων, τὸ ἔκτακτον καὶ ἰδεωδὲς ὑπεράνθρωπον τῶν μεγάλων σκηνικῶν θεαμάτων, προτιμώμενα καὶ ἐπιζητούμενα σήμερον ὑπὸ τῶν κοινωτικῶν τῆς Ἑσπερίας ὡς καλαισθητικαὶ ἀπολαύσεις, τεκμηριούσι περὶ τῆς τελουμένης ἐν τῇ Τέχνῃ μεγάλης μεταμορφώσεως· αὕτη ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἀκμῆ τῆς ζωγραφικῆς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν παρακαμάζουσαν γλυπτικὴν τυγχάνει ἐν ἔτι τοιοῦτο τεκμηρίον.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιζητηθῶσι τώρα καὶ ἐπὶ πολὺ ἔτι παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ: καὶ ἂν τοιαῦται τινες καλαισθητικαὶ τάσεις ἐκδηλῶνται ἐν αὐτῷ, τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν ἀπομνηστικὴν μανίαν ἣτις διακρίνει τὴν διανοομένην παρ' ἡμῶν μεταβατικὴν περίοδον οὐχὶ δὲ εἰς αἰσθητικῶς ἐξηγουμένην ψυχολογικὴν ἀνάγκην.

Ἀποκτήσωμεν θεάτρον οἷον ἐνόησαν αὐτὸ οἱ ἀθάνατοι ἡμῶν πρόγονοι: αὐτοῦ αἰσθάνεται σήμερον τὴν ἀνάγκην ἢ νεωτέρα Ἑλληνικὴ κοινωνία.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΡΑΜΑΣΙ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡΟΥ ΚΑΙ ΕΝ Τῷ ΠΟΙΗΜΑΤΙ ΤΟΥ ΔΑΝΤΕ

ὑπὸ G. Chiarini.
(συνέχεια.)

IV.

Ἰπηνίχθην ἀνωτέρω τοὺς δραματικούς ἐκείνους ποιητὰς ἢ συγγραφεῖς, ὅτινες ἀρέσκονται νὰ ἐπιδεικνύωσι τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀδυναμίας τῆς γυναικός, καὶ οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἄλλο, οὕτως εἰπεῖν, εὐρίσκουσιν εἰς τὴν γυναῖκα, ἐκτὸς τῶν ἐλαττωμάτων καὶ ἀδυναμιῶν τῆς, δυνάμενον νὰ καταστήσῃ αὐτὴν πρόσωπον ἄξιον κωμωδίας καὶ δράματος.

Ἄν ἤθελε τις νὰ κρίνῃ τὴν γυναῖκα κατὰ τοὺς συγγραφεῖς τούτους, θὰ ἐνόμιζεν αὐτὴν ἀπολύτως ἀνίκανον τοῦ νὰ συλλάβῃ ἐν ἐκ τῶν εὐγενεστέρων ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων, τὸ τῆς φιλίας· θὰ ἐνόμιζεν αὐτὴν κακεντρεχῆ καὶ κακόβουλον εἰς ὅλας τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν ὁμοίων αὐτῇ πλασμάτων τοῦ ἰδίου αὐτῆς φύλου. Δὲν φαίνεται ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν Σαίξπηρον. Ἐν τῇ κωμωδίᾳ Πολὺς Θύρνος διὰ τίποτε ἢ Βεατρίκη καὶ ὁ Ἐρῶς ἀγαπῶνται μετὰ τὴν εὐκρινεστέραν καὶ ἐγκαρδιωτέραν φιλίαν. Ἡ φιλία τῆς Κελίας πρὸς τὴν Ροσαλίνδαν ἐν τῇ κωμωδίᾳ Ὅπως ἀγαπᾶτε ἀνυψοῦται μέχρι τοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ὅπως ἀκολοθήσῃ τὴν φίλην, τῆς ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ἢ Κελία ἐγκαταλείπει τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς τῆς καὶ παραίτηται καὶ τοῦ πριγκιπικοῦ βίου καὶ τοῦ στέμματος. Ἐκτὸς τῆς φιλίας ὁ Σαίξπηρος ἔδωκεν εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τὸ ἰψηλότερον αἰσθημα τῆς γενναιοφυχίας πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἀντιλήλους ἐν τῷ ἔρωτι. Ἐν τῇ κωμωδίᾳ Οἱ δύο εὐγενεῖς τῆς Βερόνας ἢ Ἰουλία ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τοῦ ἔραστοῦ τῆς, ὅστις ἐρωτεύεται ἄλλην γυναῖκα. Ἐν τούτοις ἢ Ἰουλία οὐδὲν αἰσθημα μίσους συλλαμβάνει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς κατὰ τῆς γυναικός ταύτης, διότι γνωρίζει ὅτι, ἂν τῇ ἀφῆρεσε τὸν ἔραστον, οὐδὲν ὅμως εἶναι ἔνοχος εἰς

τοῦτο. Δὲν εἶνε ὀλιγώτερον γενναία ἢ Βιόλα πρὸς τὴν Ὀλιβίαν ἐν τῇ κωμωδίᾳ Ὅτι θέλετε. Ἡ Βιόλα εἶνε ἐρωτευμένη εἰς τὸν δοῦκα Ὀρσίνον καὶ διὰ νὰ ἦναι πλησίον τοῦ εἰσέρχεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μεταμφιεσμένη ὡς εὐγενῆς παις (page). Ὁ δοῦξ ἀγαπᾷ τὴν κόμησσαν Ὀλιβίαν, ἣτις οὐδὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν ἔρωτά του καὶ δὲν θέλει οὔτε κἂν νὰ τὸν βλέπῃ. Ὁ Δοῦξ πέμπει πρὸς αὐτὴν τὸν ὑπρέτην του, δηλαδὴ τὴν Βιόλαν, ὅπως μεσιτεύσῃ, παρακαλέσῃ, ἐνεργήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ὁ ὑπρέτης, τοῦτ' ἔστιν ἢ Βιόλα ἐξυπηρετεῖ πιστότατα τὸν κύριόν τῆς καὶ ἐνεργεῖ μετὰ πάντα τρόπον ὅπως ἢ Ὀλιβία δεχθῆ τὸν ἔρωτα τοῦ Δοῦξ καὶ ἀνταποκριθῆ πρὸς αὐτόν. Ὅλα ταῦτα δύνανται νὰ φανῶσιν εἰς τινὰς μίαν ἰδιοτροπία τοῦ ποιητοῦ καὶ τίποτε περιπλέον, καὶ ὅμως ὅλα ταῦτα ἐν τῇ κωμωδίᾳ τοῦ Σαίξπηρου εἶναι ἀπλοῦστατα καὶ καθαριώτατα ἀλήθεια ἐκ τῆς πραγματικότητος εὐληθμένα. Αἱ γυναῖκες τοῦ Σαίξπηρου θεάτρου, ἰδίᾳ εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας, εἶναι ἐν γένει εὐκρινεῖς καὶ καλόβουλοι καὶ ἔχουσι πάντοτε, ἀκόμη καὶ ὅταν ἦναι ἔνοχοι, βᾶσιν τινὰ ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης, ἣτις καθιστᾷ αὐτὰς συμπαθεῖς, ὅπως τὰς γυναῖκας τοῦ Ἀλιγιέρη.

Ἀνεφερα ἤδη τινὰς ἐκ τῶν εὐγενεστέρων γυναικείων χαρακτήρων ἐκ τῶν δραμάτων τοῦ Σαίξπηρου· ἀνεφερα μόνον ὀλίγους, ἀλλ' ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω πλείστους ὄρους. Τὰ δράματα τοῦ Σαίξπηρου εἶναι, ὡς γνωστόν, (ἐκτὸς τῶν ἀποκρύφων) τριάκοντα ἑπτὰ, αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ δημιουργηθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ, ὑπερβαίνουσι τὴν ἑκατοντάδα· καὶ εἰς ὅλα τὰ δράματα ταῦτα, ἐξαιρέσει ἐνὸς μόνου, τοῦ Τιμονος τῶν Ἀθηνῶν, αἱ γυναῖκες ἔχουσι χαρακτῆρα σημαντικὸν καὶ

ΙΣΠΑΝΙΑ ΚΙΘΑΡΙΣΤΡΙΑ.

Εἰκὼν ὑπὸ H. Mühlthaler.

σπουδαίαν δράσιν· και ἐξ ὧν τῶν γυναικῶν τούτων μία μόνη εἶναι ματαιόδοξος και ἐλαφρόνους, ἡ Κρεσσίδα. Εἰς ταύτην δύναται ἴσως νὰ προστεθῆ και ἡ Λαίδη Άννα. Αὐτοῦ ἄλλα περιστατικά ἀποδεικνύουσι πόσον ὕψηλὴ ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ Σαιξπήρου περὶ τῶν γυναικῶν. Μεταξὺ ὧν τῶν ἀνδρῶν ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Σαιξπήρου εἰς μόνος δὲν ἔχει πίστιν εἰς τὴν ἀγαθότητα και εὐκρίνειαν τῆς γυναίκος, και ὁ μόνος οὗτος δὲν εἶναι ἄνθρωπος ἀλλὰ τέρας, ὁ Ἰάγος. Εἰς ἄλλος ἀνὴρ, ἀποῦ ἀπώλεσε τὴν πίστιν εἰς τὴν γυναικίαν ἀρετὴν, δὲν εὐρίσκει πλέον οὐδαμῶς ἠσυχίαν, ὁ Ἄμλέτος. Ὁ Ἄμλέτος ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἠδυνήθη νὰ παρηγορηθῆ διὰ τὴν ἀπώλειαν του θρόνου· ἀλλ' ἀπ' οὗτου ἔμαθεν ὅτι ἡ μήτηρ ἦτο ἐνοχος, γίνεται πλέον ἄλλος ἄνθρωπος. — ἀστάθεια τὸ ὄνομά σου εἶνε γυνή. — Ἰδοὺ ἡ φοβερὰ σκέψις ἣτις ἐκτοτε κατέχει ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ψυχὴν τοῦ Ἄμλέτου, ἡ σκέψις ἣτις καταστρέφει τὸν βίον του και δηλητηριάζει τὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν Ὀφηλίαν.

„Τόσον ἀλλόκοτος και παράδοξος ἔρωσ, ὅπως ὁ τοῦ Ἄμλέτου πρὸς τὴν Ὀφηλίαν, παρατηρεῖ ὁ Dowden, οὔτε ἐφάνη ποτὲ πρότερον οὔτε θὰ φανῆ πλέον εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον. Μία σειρά ὕβρεων και μομφῶν, ἄγνωστον ἂν ἀληθινῶν ἢ πλαστῶν, τὰς ὁποίας ὁ Ἄμλέτος ἀπευθύνει πρὸς τὴν Ὀφηλίαν, και ὀλίγα συνδιαλέξεις ἀμφιβόλου σημασίας ἢ ἀπρεπείας, ἰδοὺ ὅλαί αἱ ἐρωτικαὶ σκηναὶ τοῦ δράματος.“

Ἐχει δίκαιον ὁ Dowden! ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει διότι ὅσκις ἐν τῷ δράματι ὁ Ἄμλέτος συναντᾷ τὴν Ὀφηλίαν, ἔχει ἤδη λάβῃ παρὰ τῆς σιαῆς τοῦ πατρὸς του τὴν μοιραίαν ἀποκάλυψιν, γνωρίζει πλέον ὅτι ἡ μήτηρ του εἶναι ἐνοχος, ἀπώλεσε πλέον διὰ παντὸς τὴν πίστιν εἰς τὴν γυναῖκα.

Κριτικοὶ τινες προέβησαν μάλιστα μέχρι τῆς ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ Ἄμλέτου πρὸς τὴν Ὀφηλίαν. Εἰς ἐμὲ οἱ ὑβριστικοὶ ἐκεῖνοι λόγοι και αἱ μομφαὶ φαίνονται τρανώταται ἀποδείξεις ἔρωτος, και ἂν ἀκόμη δὲν εἶχε βεβαιωθῆ ὁ ἔρωσ διὰ τῶν μετὰ τοῦ πατρὸς και τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ὀφηλίας συνδιαλέξεων κατὰ τὰς πρώτας σκηνὰς τοῦ δράματος, και διὰ τῶν τελευταίων τῆς μεγάλης και ὕψλης παραφροσύνης λόγων, οὗς ὁ Ἄμλέτος πηδύσας εἰς τὸν τάφον τῆς Ὀφηλίας ἀπευθύνει πρὸς τὸν Λαέρτην και πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες συνοδεύουσι τὸν νεκρὸν αὐτῆς εἰς τὸν τάφον.

„Ἐγὼ ἠγάπησα τὴν Ὀφηλίαν. Ἡ ἀγάπη τεσσαράκοντα χιλιάδων ἀδελφῶν συνηνωμένη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παραβληθῆ πρὸς τὸν ἔρωτά μου. (Και ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Λαέρτην.) Εἰπέ μου, τί εἰμπορεῖς νὰ κάμῃς δι' αὐτήν; . . . Ἐμπρός! Δεῖξέ τί πράγμα εἶσαι ἰκανὸς νὰ κάμῃς χάριν

αὐτῆς; Θέλεις νὰ κλαύσῃς; θέλεις νὰ κομματιασθῆς; θέλεις ν' ἀποθάνῃς τῆς πείνας; νὰ ξεδιψᾷσῃς με χολήν; κροκόδειλον νὰ φάγῃς; Ἐγὼ τὰ κάμνω ὅλ' αὐτά. Θέλεις μαζὶ τῆς νὰ ταφῆς ζωντανός; Αὐτὸ κ' ἐγὼ τὸ κάνω.“

V.

Δύναται τις νὰ ἔχη οὐρανὴποτε γνώμην θέλην περὶ τῆς τέχνης τοῦ Σαιξπήρου· ἐν πράγμα ὅμως εἶναι ἀναμφισβήτητον, και περὶ τούτου πάντες οἱ μελετήσαντες μετὰ σπουδῆς και ἐπισταμένως τὰ ἔργα του, συμφωνοῦσι κατ' ἀνάγκην, ὑπὸ τῆς προφανοῦς και προδήλου ἀληθείας ἀναγκαζόμενοι, ὅτι δηλαδὴ ὁ Σαιξπήρος εἶνε ὁ παραδοξότερος και θαυμαστότερος δημιουργὸς ἀνθρωπίνων χαρακτήρων, ὁ μᾶλλον ἐξαισιος και θαυμαστός ἐξ ὧν ποτὲ ἀνεφάνθησαν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ποιήσεως. Καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ ὑπῆρξεν ὡσαύτως μέγας δημιουργὸς ἀνθρωπίνων χαρακτήρων και τὰ δράματα, τὰ μυθιστορήματα, τὰ ποιήματα του εἶναι πλήρη ἀναριθμητῶν και ποικιλωτάτων προσώπων· ἀλλὰ τὰ πρόσωπα ταῦτα τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ εἶναι μᾶλλον δημιουργήματα τῆς φαντασίας του παρὰ ἀνθρώπων ἀληθινῶν, εἶναι δημιουργημένοι με νοῦν, με ἀέρα και με φῶς, ὄχι με σάρκα και ὄστα. Ἄν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τοὺς ἀρχαίους, ὁ μόνος ποιητῆς ὅστις κατὰ τὴν σκληρὰν πραγματικότητα και ἀληθειαν τῶν χαρακτήρων δύναται νὰ συγκριθῆ με τὸν Σαιξπήρον εἶναι ὁ Δάντε, ὅστις, ὡς ὑπνήχθημεν, δύναται και κατὰ τὴν δύναμιν τῆς δραματικῆς παραστάσεως νὰ παραβληθῆ πρὸς τὸν Ἄγγλον ποιητὴν. Ἄν ὁ Δάντε εἶχε δυνηθῆ νὰ ἀναπτέξῃ τὴν ὕλην τῆς δραματικῆς του ποιήσεως ἐν τῇ τοῦ Σαιξπήρου δρᾶματι μορφῇ, θὰ εἶχεν ἴσως ὁ Σαιξπήρος ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τρεῖς αἰῶνας ἀρχαιότερον προκάτοχον, ἂν ὄχι μεγαλύτερον, ἀλλὰ βεβαίως ὄχι μικρότερόν του. Καὶ κατὰ τὴν ποικιλίαν ὡσαύτως τῶν χαρακτήρων ὁ Ἰταλὸς ποιητῆς δὲν θὰ ὑπελείπετο βεβαίως τοῦ Ἄγγλου.

Ἀλλὰ τὸ ποικίλον και ἀναριθμητὸν πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν, ὅπερ βλασφημεῖ, παραπονεῖται και παρακαλεῖ εἰς τὰ τρία βασίλεια τοῦ Δαντείου ποιήματος εἶναι ἴσως ὀλιγώτερον ποικίλον ἐκεῖνου, ὅπερ κινεῖται και ἐνεργεῖ και ὀμιλεῖ εἰς τὰ δράματα τοῦ Σαιξπήρου. Λέγω ἴσως, ὀμιλῶν περὶ τῶν ἀνδρῶν και γυναικῶν ὁμοῦ λαμβανομένων, διότι ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἀριθμὸς και ἡ ποικιλία αὐτῶν παρὰ τῷ Σαιξπήρῳ εἶναι πολὺ ἀνωτέρα ἢ παρὰ τῷ Δάντε.

(ἔπειτα συνέχεια.)

ΟΠΤΑΣΙΑΙ

ὑπὸ ἸΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡΓΕΝΙΕΦ.
(συνέχεια και τέλος.)

„Ἐσφαλα, τὸ βλέπω. Φέρε με μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, Ἐλλίς, σὲ παρακαλῶ· βλέπεις; ἐκεῖ κάτω εἶνε ὁ πρίγκιψ Κούλια-μέτωβ, ὅπου περιπατεῖ εἰς τὸ Boulevard· ἐκεῖ εἶνε και ὁ φίλος του Σέργιος Βαραξίν, ὅστις τοῦ κάνει νεῦμα με τὸ χεῖρ και τοῦ φωνάζει: Ἰβάν Στεφάνιτς, allons souper; J'ai engagé la . . . en personne. Ἐλλίς, φέρε με μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, μακρὰν ἀπὸ αὐτὸ τὸ Mabile, ἀπὸ αὐτὴν τὴν Maison-dorée, ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Gandins και Biches, ἀπὸ τὸ Jockeyklub, ἀπὸ τὰ ξουρισμένα κεφάλια τῶν στρατιωτῶν και

ἀπὸ τοὺς στρατώνας, ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικοὺς κλητῆρας με τὰ μυτερά γενεῖα, ἀπὸ τοὺς παίκτας τοῦ Domino και τοῦ χρηματιστηρίου· μακρὰν ἀπὸ ταῖς κόκκινες καρδέλλες εἰς ταῖς κομπότρupes τῶν φορεμάτων και τῶν ἐπανωφοριῶν, μακρὰν ἀπὸ τὸν κύριον De Foy, τὸν ἐφευρέτην τῆς „specialité des mariages“, μακρὰν ἀπὸ τὸν Dr. Charles Albert και τὰς δωρεὰν συμβουλὰς του, μακρὰν ἀπὸ τοὺς φιλολογικοὺς συλλόγους και τὰ ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως φυλλάδια, ἀπὸ τὴν παρισιανὴν κωμῶδιαν και τὰ παρισιανὰ μελοδραμάτια, ἀπὸ

τοὺς παρισιανούς κλητῆρας και τὴν παρισιανὴν ἀμάθειαν. Μακρὰν! Μακρὰν ἀπ' ἐδῶ!“

„Κύτταξέ κάτω“, εἶπεν ἡ Ἐλλίς. „Δὲν εὐρίσκεισαι πλέον ὑπεράνω τῶν Παρισίων.“

Διηύθυνα τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω. Ἦτο πράγματι οὕτως σκοτεινὴ πεδιάς, διασχίζομένη ἐνιαχοῦ ὑπὸ λευκῶν λεωφόρων, διέβαινε ταχέως ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν και μακρὰν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἐφαίνετο, ὡς ἀνταύγια ὑπερμεγεθούς πυρκαϊᾶς, ἡ ὑπερυβρὸς λάμψις τῶν ἀπειραριθμῶν φῶτων τῆς μεγαλοπόλεως.

Κ'.

Ἡ Ἐλλίς ἐκάλυψεν αὐτὴς τοὺς ὀφθαλμούς μου με τὸ ἄκρον τῆς χειρίδος της και πάλιν ἀπώλεσα τὰς αἰσθήσεις· ἐπὶ τέλους διεσκεδάσθη ἡ ὁμίχλη.

„Τί εἶν' αὐτό; Τί δάσος εἶνε ἐκεῖ κάτω με τὰς δενδροστοιχίας τῶν φιλυρῶν με τὰς μεμακρυσμένας ἀπ' ἀλλήλων ἐλάτας, με τὰς στοὰς και τοὺς ναοὺς με τὰ ἀγάλματα τῶν νυμφῶν και τριτῶν ἐν τῷ μέσῳ μικρῶν λιμνῶν, περιβαλλομένων ὑπὸ δρυφάκτων ἐκ πεπαλαιωμένου μαρμάρου; Μήπως εὐρισκόμεθα ἐν Βερσαλίᾳ; ὄχι δὲν εἶναι αἱ Βερσαλίαι Μικρὸν τι μέγαρον ἐφαίνετο προσέξον ὅπισθεν τοῦ συμπλέγματος τῶν δρυῶν. Ἡ σελήνη εἶναι κατὰ τὸ ἡμισυ κεκαλυμμένη και ἀσθενὲς πίπτει τὸ φῶς της — φαίνεται ὡς νὰ ἐκτείνεται ὑπεράνω τῆς γῆς λεπτοτάτη ὁμίχλη, τοσοῦτον λεπτή, ὥστε ὁ ὀφθαλμὸς δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ ἂν ἦναι ἀτμός ἢ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Κύνος τις ὑπνώττει ἐν μιᾷ λίμνῃ και ἡ μακρὰ λευκὴ του ῥάχις λάμπει ὅπως ἡ χιών τῶν πεδιάδων μας, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ πήγνυται· και ἐκεῖ ἐν τῇ ὑπογλαύκῳ σιαῖ λαμπυρίζουν ὡς ἀδάμαντες ἐπὶ τῶν βάθρων τῶν ἀγαλμάτων αἱ πυγολαμπίδες.

„Ἐμπεθα παρὰ τῇ πόλει Mannheim“, εἶπεν ἡ Ἐλλίς. „αὐτὸ ἐδῶ εἶνε ὁ παράδεισος τοῦ Σβέτσιγγεν.“

„Εὐρισκόμεθα λοιπὸν ἐν Γερμανίᾳ“, ἐσκέφθη κατ' ἐμαυτὸν και ἐνέτεινα τὰ ὄτα. Τὰ πάντα περίξ ἦσαν ἥρεμα, και μόνον εἰς τινα μέρη ἠκούετο ὁ σιγαλὸς μορμυρισμὸς μεμονωμένου, ἀοράτου πίδακος. Ἐφαίνετο ἐπαναλαμβάνων ἀκαταπαύστως ἓνα και τὸν αὐτὸν ἦχον „γιά, γιά — γιά.“ Αἰφνης παρετήρησα ἐν τῷ μέσῳ τῶν δενδροστοιχιῶν μεταξὺ δύο φραγμῶν ἰπότην τινά, ὅστις με ἐρυθρὰ ὑποδήματα, χρυσοποικιλτον ἱμάτιον, χειρίδας με τρίχαπτα, και τὸ κομψὸν ξίφος εἰς τὸ πλευρὸν, ἐπορεύετο κρατῶν μετ' ἐξεζητημένης χάριτος ὑπὸ τὸν βραχίονα κυρίαν τινά ἐψιμυθωμένην, ἔχουσαν τὴν κόμην ὕψηλὰ τολυπευμένην, και φοροῦσαν κρινολίνον. Παράδοξοι, κάτωχοι μορφαί! Ἦθέλησα νὰ τὰς παρατηρήσω πλησιέστερον ἀλλ' ἀμέσως ἠφανίσθησαν και ἡ πηγὴ ἐξηκολούθει νὰ κελαρύξῃ ἀπομεμονωμένη ὡς πρότερον.

„Εἶναι ὄνειραῖα φάσματα, τὰ ὅποια περιφέρονται ἐδῶ“, μοι ἐφιθύρισην ἡ Ἐλλίς. „Χθὲς ἠδύνατό τις νὰ ἰδῇ πολλὰ, πλάστα τοιαῦτα φάσματα· ἀλλὰ σήμερον ἀποφεύγουσι τὰ ἀνθρώπινα βλέμματα. Ἄς ὑπάγωμεν ἐμπρός! ἐμπρός!“

Ἀνυψώθημεν ἐκ νέου και ἐξηκολούθησαμεν τὴν πηγήν μας και μάλιστα ἡ κίνησις ἡμῶν ἦτο τόσον ἐλαφρὰ και ὁμαλὴ ὥστε ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἐκινούμεθα καθόλου ἐκ τῆς θέσεώς μας ἀλλ' ὅτι ὅλα τὰ ἀντικείμενα διέβαινον ὑποκάτω μας. Σκοτειναί, κυματοειδεῖς, δασώδεις σειράι λόφων παρυσιάζοντο πρὸ ἡμῶν ἀνυψούμεναι και εἶτα ἀφανίζομεναι ταχέως ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν με τὰς φάραγγας των και τὰ

ἠραιωμένα μέρη τῶν δασῶν, με τὰ πυρὰ εἰς τὰ ἡσύχως ὑπνώττοντα χωρία, με τοὺς ἰταμοὺς βύκας και τὰς τερπνας κοιλιάδας των. Νέα δρῆ ἀκολουθοῦσι τὰ πρὸ ὀλίγου ἀφανισθέντα — ἤδη εὐρισκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀυνόβων ὀρέων.

Ὁρη και πάλιν δρῆ και δάση, λαμπρά, παλαιὰ δάση. Ἦ νύξ ἦτο αἰθρία, οὕτως ὥστε ἠδυνάμην νὰ διακρίνω ἕκαστον εἶδος τῶν δένδρων· ἰδίως ὠραία διεκρίνοντο αἱ ἐλάται με τοὺς εὐδυτενεῖς κορμούς των. Ἐνίοτε ἐφαίνοντο δορκάδες εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δάσους; μετὰ προσοχῆς ἀκροώμεναι ἴσταντο ἐπὶ τῶν κομψῶν ποδῶν των, ἔτεινον ὄρθια τὰ ὄτα και ἔστρεφον κύκλῳ τὰς ὠραίας κεφαλὰς των. Τὰ ἐρείπια ἐνὸς ἀρχαίου ὄχυρου μεγάρου ἐπὶ τῆς κορυφῆς γυμνοῦ τινος βράχου ἐδείκνυσαν ἐν τῇ πενθίμῳ ἀπομονώσει των τὰς ἡμικρημνίστους αὐτῶν ἐπάλξεις. Εἰς ἀστὴρ μαρμαίρει ἥρεμος ὑπεράνω τοῦ βρυώδους πεπαλαιωμένου τείχους. Ἐκ τινος μικρᾶς, μελαίνης λίμνης ἠκούσθη, ὡς μυστηριώδης μεμφμοιρία, ἡ διαπεραστικὴ κραυγὴ ἐνὸς φρόνου. Καὶ ἄλλους φθόγγους, μακροτενεῖς, πενθίμους ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον. Ἦμεθα ἐν τῇ χώρᾳ τῶν μύθων και τῶν παραδόσεων. Καὶ ἐνταῦθα ἐξαπλοῦται ὁ λεπτότατος ἐκεῖνος πρὸς τὸ φῶς τῆς σελήνης ὁμοιάζων ἀτμός, τὸν ὅποιον εἶχον παρατηρήσῃ ἐν Σβέτσιγγεν, και ὅσον ὕψηλότερα ἀνυψοῦνται τὰ δρῆ, τόσον ἰσχυρότερα εἶναι ἡ ὁμιχλώδης αὐτῆ πνοή. Ἦδυνάμην νὰ ἀριθμίσω πέντε, ἕξ, και δέκα διαφόρους ἀποχρώσεις ἐπὶ τῆς ῥάχως τοῦ ὄρους, και ὧν τούτων ὑπερίσχυε τὸ ὁμοίομορφον, ἥρεμον, σχεδὸν μονότονον φῶς τῆς σελήνης. Ἦπιος και ἐλαφρὸς ἀνεμὸς ἠγέρθη και παρήλαθε. Ἐγὼ αὐτὸς ἠσθανόμην ὅτι ἦμην ἐλαφρὸς και κατειχόμεν ὑπὸ βαθείας τινος ψυχικῆς ἠρεμίας.

„Ἐλλίς“, εἶπεν. „Ἡ χώρα αὕτη σοὶ εἶνε προσφιλές.“

„Εἰς ἐμὲ οὐδὲν εἶναι προσφιλές.“

„Πῶς; και ἐγώ!“

„Σὺ — ναί“ ἀπεκρίθη με ὕφος ἀδιαφορίας.

Ἐνόμισα ὅτι ἠσθάνθη τὸν βραχίονά της περισφιγγόντά με με διαπλασίαν δύναμιν.

„Ἐμπρός! ἐμπρός!“ ἀνεφώνησεν ἡ Ἐλλίς μετὰ τινος ἡσύχου και πάντοτε ὁμοίας σοβαρότητος.

„Ἐμπρός λοιπὸν!“ ἐπανέλαβον ἐγώ.

ΚΙ'.

Ἐπεράνω ἡμῶν ἠκούσθη δυνατὸν τερέτισμα, τὸ ὅποιον μετ' ὀλίγον ἐπανεληφθῆ.

„Εἶναι οὐραγοὶ τῶν γεράνων, οἱ ὅποιοι μεταβαίνουν πρὸς βορρᾶν“, εἶπεν ἡ Ἐλλίς. „Θέλεις νὰ τοὺς ἀκολουθήσωμεν;“

„Ναί, φέρε με ἐπάνω πρὸς τοὺς γεράνους.“

Μετὰ μίαν στιγμὴν εὐρέθημεν πλησίον αὐτῶν. Ἦσαν δεκατρία ὠραία και μεγάλα πτηνά, τὰ ὅποια ἀποτελοῦντα τρίγωνον και κινούντα κατὰ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν τὰς πτέρυγας των, ἐφέροντο διὰ τοῦ ἀέρος μετὰ μεγίστης ταχύτητος. Τὴν κεφαλὴν και τὰ σκέλη εἶχον ἐκτείνῃ κατ' εὐθείαν γραμμὴν. Τὰ εὐρέα των στήθη διεσχίζον μετὰ συμγμῶν τὸν ἀέρα.

Ἰδιάζον τι συναίσθημα με κατέλαβε παρατηροῦντα ἐπὶ τοῦ ὕψους τούτου, τόσῳ μακρὰν παντὸς ἄλλου ἐμφύχου ὄντος, τὰ πλήρη ζωῆς και ἰσχυρᾶς θελήσεως ταῦτα πτηνά. Θαρραλέοι και ὑπερήφανοι διεσχίζον οἱ γεράνοι τὸν αἰθέρα, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνταλλάσσοντες μίαν κραυγὴν με τὸν σύντροφον, ὅστις ὡς ὀδηγὸς προίπατο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τριγώνου. Ἐν ταῖς κραυγαῖς ταύταις, ἐν τοῖς διαλόγοις τούτοις ἐπὶ τῆς χώρας τῶν νεφελῶν, ἐνυπῆρχε ὡσεὶ ἀκλό-

νητός τις πεπαθήσει. „Θά φθάσωμεν, αν και με πολλούς πόνους και μόχθους, εν τούτοις θα φθάσωμεν εις το τέρμα του ταξειδίου μας“, εφαινότο λέγοντες προς αμοιβαίαν ενθάρρυνσιν. Μοι επήλθεν η σκέψις ότι εν Ρωσία — τί λέγω εν Ρωσία; εν όλω τῷ κόσμῳ πολὺ ὀλίγοι ἄνθρωποι ὑπάρχουσι δυνάμενοι ὑπὸ τὴν ἐποφιν ταύτην νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰ πτηνά.

„Τώρα πηγαίνομεν εις Ρωσίαν“, μοι εφιδύρισε η Ἑλλίς.

Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἔκαμα τὴν παρατήρησιν οὐχὶ κατὰ πρώτην φορὰν ὅτι ἡ Ἑλλίς ἐγνώριζε πάντοτε, περὶ τίνος ἐσκεπτόμην.

„Θέλεις νὰ ἐπιστρέψῃς ὀπίσω;“ ἠρώτησε κατόπιν.

„Νὰ ἐπιστρέψω; ὄχι. Ἦμουν εἰς τοὺς Παρισίους, τώρα φέρε με εἰς τὴν Πετρούπολιν.“

„Αμέσως.“

„Αμέσως. Ἀλλὰ σκέπασέ με με τὴν χειρὶδα σου, διότι ἄλλως δὲν ὑποφέρω τὴν ταχέαν πτήσιν.“

Ἡ Ἑλλίς ἐξέτεινε τὴν χεῖρα — πρὶν ἢ ὅμως καλυφθῶ ὑπὸ τῆς ὀμίχλης, ἠσθάνθη ἐπὶ τῶν χειλέων μου τὸ κέντημα με τὸ λεπτότατον ἐκεῖνο κέντρον.

ΚΒ΄.

„Προ—ο—σοχή!“ Τοιαύτη παρατεταμένη κραυγὴ εἰσέδυσεν εἰς τὸ οὖς μου. „Προ—ο—σοχή!“ ἐπανελάβεν ὀλίγον ἀπωτέρω ἄλλη κραυγὴ με ἀπελπιστικὸν ὕφος. „Προ—ο—σο—χή!“ ἠκούσθη ἐκ μεγαλητέρας ἀποστάσεως σιγαλά, ὡς νὰ ἤρχετο ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου. Ἐτινάχθην. Μεγάλῃ κεχρυσωμένῃ αἰχμῇ ἐράνη ἤδη — καὶ ἀνεγνώρισα τὸ φρούριον Πετροπαυλόβσκ, τὸ ὄχρωμένον προάστειον τῆς Πετρούπολεως.

Πελιδνή, βορεία νύξ! Ναι, ἀλλὰ εἶναι πραγματικῶς νύξ; Οὐδέποτε ἠγάπησα τὰς ἐν Πετρούπολει νύκτας, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἡ νύξ με ἐτρόμαξε μάλιστα. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τῆς Ἑλλίδος ἐγειναν ἐντελῶς ἄφαντα· συνεχύθησαν καὶ διελύθησαν, ὅπως ἡ πρωϊνὴ ὀμίχλη ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Ἰουλίου, καὶ διέκρινα εὐκρινῶς, ὅτι ὀλόκληρον τὸ σῶμά μου ἐν ὅλῳ αὐτοῦ τῷ βάρει καὶ ἐν ἴσῳ ὕφει με τὴν στήλην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐφέρετο μεμονωμένον διὰ τοῦ ἀέρος. Αὕτη λοιπὸν εἶνε ἡ Πετρούπολις; Ναι, αὕτη εἶνε. Αἱ ἔρημοι, πλατεῖαι, λευκοφαῖαι αὐταὶ ὁδοί, αἱ κιτρινοφαῖαι, γλαυκοφαῖαι, καὶ λευκοφαῖαι, ἐν μέρει γυμναὶ κοινάματος αὐταὶ οἰκίαι με τὰ βαθῆως εἰς τοὺς τοίχους εἰσχωροῦντα παράθυρα· τὰ ἀθλία καὶ εὐτελεῖ ταῦτα ἐργαστήρια τῶν λαχανοπωλῶν καὶ ἄλλων μικροπόρων, τὰ ἀετώματα ταῦτα, αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ, τὰ χορτοκιβώτια καὶ οἱ οἰκίσκοι τῶν φρουρῶν! Καὶ ἐκεῖ ὁ κεχρυσωμένος θόλος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἰσαάκ, τὸ χρηματιστήριον, τὸ ὁποῖον κυρίως οὐδένα ἔχει σκοπὸν καὶ εἰς οὐδὲν χρησιμεύει, τὰ ἐκ γρανίτου τεῖχη τοῦ φρουρίου καὶ τὸ πανταχοῦ κατεστραμμένον ξύλινον ἐπίστρωμα! Ἀνεγνώρισα καὶ τὰς λέμβους, αἰτινες ἦσαν φορτωμέναι με ξηρὰ χόρτα καὶ καύσιμα ξύλα· ἀνέπνεον τὴν ὀσμὴν κωνιορτοῦ, ρίζων κράμβης, φλοιῶν, φελλοῦ καὶ χάλυβος. Ἐβλέπον τοὺς νυσταλέους καὶ σχεδὸν ἀπολελιθωμένους φύλακας με τὰς γούνας των καθημένους, πρὸ τῶν θυρῶν καὶ τοὺς ὑπναλέους ἀμαξήλατας ἐπὶ τοῦ δίφρου τῶν ἀμαξῶν των. Ναι αὕτη εἶνε, ἡ βορεία Παλμύρα μας! Τὰ πάντα διακρίνονταί, τὰ πάντα διαγράφονται μετ' ἀλγεινῆς σχεδὸν σαφηνείας καὶ εὐκρινείας ἐν τῇ ὑπολαμπύσει, ἡμιφωτιστῶ ταύτῃ νυκτερινῇ ἀτμοσφαιρῇ. Ἡ ἑσπερινὴ ἐρυθρότης τοῦ οὐρανοῦ — ὁμοία πρὸς τὸ ἐρυθρὸν, ὅπερ χρωματίζει τὰς

πυρεῖς φθισικοῦ — δὲν ἠφανίσθη εἰσέτι καὶ μέχρι τῆς πρωΐας θά εἶνε ὁρατὴ εἰς τὸν πελιδνὸν καὶ ἀνάστερον τοῦτον οὐρανόν. Τὸ φῶς τῆς ἀντανακλάται ἐν σχήματι μακρῶν λωρίδων ἐπὶ τῆς μαρμαίρουσης ἐπιφανείας τοῦ Νέβα, ὅστις μορμύρων καὶ μόλις κινούμενος προσκομίζει τὰ γλαυκά, ψυχρὰ ὕδατά του εἰς τὴν θάλασσαν.

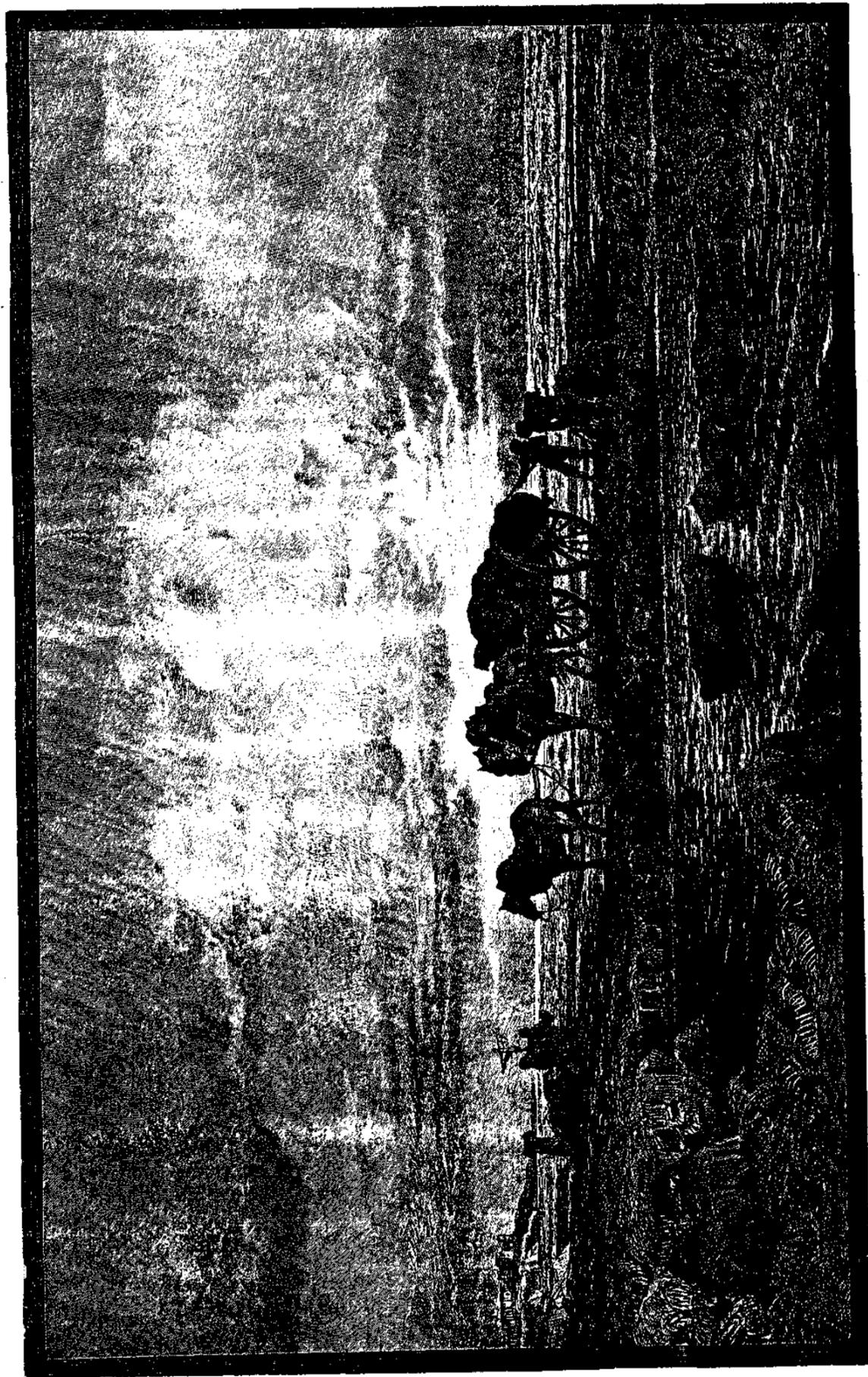
„Νὰ προχωρήσωμεν περὶτέρω“, με παρεκάλεσεν ἡ Ἑλλίς. Καὶ χωρὶς νὰ περιμεῖν τὴν ἀπάντησίν μου, με ἔφερεν εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τοῦ Νέβα, πέραν τῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων πρὸς τὴν Λιτεινάϊαν. Βήματα καὶ φωναὶ ἠκούσθησαν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ὅμως νεανιῶν με κεκημηκότα, προῶως γηράσαντα πρόσωπα, ἐπορεύοντο ἐν τῇ ὁδῷ ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ συνδιαλεγόμενοι „ἀνθπολοχῆγός Στολπκῶφ ὁ ἔβδομος“ ἐφώνηζεν αἴρνης μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως στρατιώτης τις φρουρῶν παρὰ τινι πυραμίδι σφαιρῶν τηλεβόλου κεκαλυμμένον ὑπὸ ἰοῦ. Εἰς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον μίᾳς ἀπωτέρω κειμένης μεγάλης οἰκίας εἶδον δεσποινίδα τινὰ με ζαρωμένον μεταξωτὸν φόρεμα, ἀνοικτὸν περὶ τὸ στήθος καὶ τοὺς ὤμους, καὶ με δίκτυον μαργαριτῶν εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἡ κυρία αὕτη ἐκάπνιζε καὶ ἦτο ἐντελῶς βυθισμένη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίου τινός, καὶ ἀνεγίνωσκε μάλιστα ἐν ἐκ τῶν ἔργων τῶν συγχρόνων ἡμῶν Ἰουβενάλιον.

„Ἄς προχωρήσωμεν ταχέως περὶτέρω“, εἶπον εἰς τὴν Ἑλλίαν.

Μετὰ μίαν στιγμὴν διήρχοντο ταχέως ὑποκάτω μας τὰ μικρὰ δάση τῶν ἐλατῶν καὶ τὰ ἔλη καὶ αἱ λίμναι, τὰ περίχωρα τῆς Πετρούπολεως. Ἐλάβομεν τὴν πρὸς Νότον διεύθυνσιν. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ προσελάμβανον βαθμηδὸν βαθυτέραν τινὰ, σκοτεινότεραν χροιάν. Ἀφήσαμεν τὴν φθινώδη νύκτα, τὴν φθινώδη ἡμέραν, τὴν φθινώδη κόλιν ὀπισθεν ἡμῶν.

ΚΓ΄.

Ἰπτάμεθα βραδύτερον τοῦ συνήθους, καὶ οὕτω ἠδυνήθη ἐυκρινῶς νὰ παρατηρήσω ὅτι κατὰ μικρὰ διαστήματα ἡ φυσικὴ διαμόρφωσις τῆς πατρίδος μου ἐλάμβανε διάφορον χαρακτήρα. Ἀπέραντον πανόραμα ἐφαίνετο πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν ἐξελισσόμενον: Δάση, λόχμαι, ἀγροί, φάραγγες καὶ ποταμοί· ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κῶμαι καὶ ναοὶ καὶ εἶτα πάλιν λόχμαι, καὶ ἀγροί καὶ βύακες. Κατελήφθην ὑπὸ ἀθυμίας, ἀδιαφορίας καὶ ἀνίας — καὶ τὰ συναισθήματα ταῦτα δὲν μοι προήρχοντο βεβαίως ἐκ τοῦ ὅτι εὐρισκόμην ἀκριβῶς ἐν Ρωσίᾳ. Ὡ ὄχι! Ὅλη αὕτη ἡ γῆ, σύμπασα αὕτη ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἦτις ἠπλοῦτο ὑποκάτω μου, ὀλόκληρος ἡ γῆνὴ σφαῖρα με τοὺς βραχυβίους, ἀσθενεῖς, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, τῆς νόσου καὶ τῆς θλίψεως κατατροχομένους, εἰς ἓνα βῶλον εὐτελοῦς χόματος δεσμευμένους κατοίκους τῆς ὁ εὐθραυστοῦ, ἀνώμαλος οὗτος φλοιός, ἡ σκωρία αὕτη ἐπὶ τοῦ φλογεροῦ πυρήνος τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐσχηματίσθη ὁ εὐρώς, ὃν ἀποκαλοῦμεν „φωτικὸν βασίλειον“, αἱ μυῖαι αὐταί, αἰτινες ὀνομάζονται ἄνθρωποι καὶ εἶναι χιλιῶδες μηδαμινώτεροι καὶ φθαρτότεροι ἢ αἱ μυῖαι αὐταί, με τὰς πηλίας κατοικίας των καὶ τὰ ἐφήμερα ἴχνη τῆς ἀθλίας, μονοτόνου αὐτῶν δράσεως, με τὸν γελοῖον ἀγῶνα των πρὸς τὸ ἀναπόφευκτον καὶ ἀναλλοίωτον — ὀπόσῃν ἀηδίαν μοι ἐπροξένουν ὅλα ταῦτα! Ἡ καρδία συνεστρέφετο ἐντός τοῦ στήθους μου καὶ δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ ὑποφέρω τὴν θέαν τῶν μηδαμινῶν καὶ ἀσημάντων τούτων εἰκόνων, τὴν ἀνοῦσιον καὶ ἀηδῆ ταύτην παράστασιν. Ναι, ἠσθάνομην στενοχωρίαν — ἀκόμη περισσότερον ἢ στενοχωρίαν! Οὐτε καν

ΣΥΓΚΟΜΙΛΗ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΦΩΤΙΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟ ΣΤ. ΜΑΛΟ.

Ἐξώφ. 172. Arthur Calame.

οίκτον ἠσθάνομην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλα τὰ αἰσθη-
ματα ἐν ἐμοὶ ἀπερροφήθησαν ὑπὸ ἑνὸς μόνου, τὸ ὅποιον
μόλις τολμῶ νὰ ὀνομάσω — τὸ αἰσθητὴ τῆς ἀποστροφῆς,
καὶ τὸν σφοδρότατον, τὸν μέγιστον βδελυγμὸν ἠσθάνομην
— πρὸς τὸν ἑαυτὸν μου.

„Παῦσε!“ ἐφιδύρισε ἡ Ἑλλίς. „Παῦσε, ἄλλως δὲν δύ-
ναμαι πλέον νὰ σὲ βαστάσω. Γίνεσαι πάρα πολὺ βαρῆς.“

„Ἔλε τὴν οἰκίαν μου!“ τῆ ἐφώνησα, καὶ μάλιστα νὰ τὸν
ἀπότομον ἐκεῖνον τρόπον, με τὸν ὅποιον συνειθίζα νὰ φω-
νάζω εἰς τὸν ἀμαξήλατόν μου, ὅτε ἐν Μόσχᾳ περὶ τὴν τε-
τάρτην ὥραν τῆς πρωίας ἀπεχαιρέτιζον τοὺς φίλους μου,
ἀφοῦ ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας εἶχον συζητήσει μετ' αὐτῶν περὶ
τοῦ μέλλοντος τῆς Ῥωσίας καὶ περὶ τῆς σημασίας τοῦ κοι-
νοικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου.

„Ἔλε τὴν οἰκίαν μου!“ ἐφώνησα ἐκ νέου καὶ ἐκλείσα
τοὺς ὀφθαλμούς.

ΚΔ.

Μετ' ὀλίγον ὁμοίως τοὺς ἕνεκα πάλιν. Ἡ Ἑλλίς ἤρ-
χισε κατὰ παράδοξον ὁλοῦ τρόπον νὰ με πιεζῆ καὶ νὰ προσ-
κολλᾶται ἐπάνω μου· με ἔσπρωχνε σχεδόν. Τὴν παρετήρησα
καὶ τὸ αἷμά μου ἔγινε πάγος. Ὅστις ποτὲ ἐν ἀνθρώπινῳ
προσώπῳ εἶδε τὴν ἔκφρασιν φοβερωτάτης φρίκης, χωρὶς νὰ
γνωρίζῃ τὸ αἷτιον αὐτῆς, θὰ ἐνοήσῃ τί ἠσθάνθη. Τρόμος
καὶ φόβος, ἀπερίγραπτος φρίκη διέστρεφε τὰ παραμορφω-
μένα τοῦ προσώπου τῆς Ἑλλίδος χαρακτηριστικὰ. Οὐδέ-
ποτε εἶδον παρόμοιον τι ἐν τῷ προσώπῳ ἐμφύχου ὄντος.
Φάντασμα, νυκτερινὸν φάσμα, σκιὰ — καὶ τοσοῦτον ἀνέκ-
φρατος φρίκη!

„Ἑλλίς, τί ἔχεις;“ τὴν ἠρώτησα ἐντρομος.

„Ἐκεῖνος — ἐκεῖνος!“ ἐπρόφερε μετὰ πολλῆς δυσκολίας.
„Αὐτὸς εἶνε!“

„Αὐτός; ποῖος αὐτός;“

„Μὴ προφέρῃς τὸ ὄνομά του! Μὴ τὸν ὀνομάσῃς!“ ἐφέ-
λισεν ἡ Ἑλλίς. „Ἦρπει νὰ φύγομεν, ἄλλως τὰ πάντα εἶναι
χαμένα — τὰ πάντα καὶ διὰ πάντοτε! Ἴδε τον! ἐκεῖ!“

Ἐστρεψα τὸ βλέμμα πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἡ Ἑλλίς
ἐδείκνυε μετὰ τρεμούσης χειρὸς, καὶ εἶδον πρᾶγμα φρικτὸν
καὶ φοβερὸν πραγματικῶς τὴν ὄψιν.

Τὸ ὄν τοῦτο ἦτο τοσοῦτον φρικωδέστερον, καθ' ὅσον
οὐδεμίαν εἶχεν ὀρισμένην μορφήν. Ἦτο σκοτεινός, σκαιός,
μὲ μελανὰς καὶ κιτρινὰς κηλίδας κεποικιλμένους ὄγκους, ὁμοίως
με τὴν κοιλίαν ὑπερμεγεθούς, γιγαντιαίας σάβρας. Δὲν ἦτο
ὄγκος νεφελῶν. Βραδέως καὶ ὀφιοειδῶς προὐχώρει ἔρπων ἐπὶ
τῆς γῆς· εἶτα ἀνωρθοῦτο κολποῦμενος καὶ ἐβυθίζετο πάλιν
— ὡς ἡ ἀπαίσιος ῥιπή τῶν πτερυγῶν ἀρπακτικοῦ ὄρνεου,
περισκοπῶντος πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς λείας του. Κατόπιν προσ-
εκολλᾶτο εἰς τὴν γῆν κατὰ τρόπον ἀνεκφράστως βδελυρῶν
καὶ ἀηδῆ — οὕτω περίπου προσκολλᾶται ἡ ἀράχνη πρὸς τὴν
ἐν τῷ ἴσῳ αὐτῆς περιπλεχθεῖσαν μύϊαν.

„Ποῖον εἶσαι σὺ φρικαλέον ὄν;“

Ὅπου δῆποτε ἐπλησίαζεν, ἐβλεπον καὶ ἠσθάνομην, ὅτι
πασα ζωὴ κατεστρέφετο καὶ ἠφανίζετο. Σαπρὰ, μολυσμα-
τικὴ δυσωδία καὶ φῶγος διεδίδετο πανταχοῦ εἰς τὰ πέριξ.
Τὸ φῶγος τοῦτο ἀπανάγκου τὴν καρδίαν μου, οἱ ὀφθαλμοί
μου ἐσκοποῦντο καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου ἀνωρθοῦντο
ὑπὸ φρίκης. Ἐνταῦθα παρουσιαζέτο ἐνώπιον ἡμῶν μία δύ-
ναμις, μία ἀκαταμάχητος δύναμις, τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἠδύνατο
ν' ἀναχαιτίσῃ, ἡ ὁποία, ἂν καὶ ἄνευ μορφῆς, ἄνευ προσώπου,
ἄνευ νοῦ καὶ λογικοῦ, ἐν τούτοις τὰ πάντα βλέπει καὶ γνω-

ρίζει — ἡ ὁποία ὡς ἀρπακτικὸν ὄρνεον ἐκλέγει τὴν λείαν
της, ὡς ἐχιδνα τὴν καταπνίγει καὶ με παγετώδη γλωσσῶσαν
τὴν δηλητηριάζει.

„Ἑλλίς! Ἑλλίς!“ ἀνέκραξα τρέμων ἐκ φρίκης. „Αὐτὸς
εἶνε ὁ θάνατος! ὁ θάνατος!“

Ὁ πένθιμος ἐκεῖνος ἦχος, τὸν ὅποιον πολλαῖς εἶχον
ἀκούσει, ἐξέφυγε τῶν χειλέων τῆς Ἑλλίδος — ἀλλὰ τὴν
φορὰν αὐτὴν ὁμοίως με ἀπελπιστικὴν ἀνθρωπίνην κραυγὴν.
Ἐπερβέβηα ταχεῖς διὰ τοῦ ἀέρος ἀλλὰ με λίαν ἀνώμαλον
πτήσιν. Ἡ Ἑλλίς ἀνετρέπετο ἐνίοτε εἰς τὸν ἀέρα, ἐνίοτε
μάλιστα ἐκρημνίζετο· κατόπιν μετέβαλλεν αἰφνης διεύθυνσιν,
ὡς τετρωμένη ὄρνις, ἣτις ἀγωνίζεται νὰ ἀποκρούσῃ ἀπὸ τῆς
νεοττιᾶς τὸν καταδιώκοντα αὐτὴν κύνα. Ἐν τῇ μεταξύ
εἶχον ἀπολυθῆ ἀπὸ τοῦ φρικαλέου ἐκεῖνου ὄγκου μεγάλα
τινὰ τεμάχια, ὅμοια με πλοκάμιους πολυπόδους, καὶ κυματο-
ειδῶς κινούμενα ἐπλησίαζον πρὸς ἡμᾶς. Γιγαντιαία, περι-
κεκαλυμμένη μορφή, μέχρι τοῦ οὐρανοῦ ἐξικνουμένη, πρου-
σιάζετο αἰφνης πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν. Ἡ Ἑλλίς ἐδιπλα-
σίασε τὴν ταχύτητα τῶν ἀπελπιστικῶν της κινήσεων.

„Μὲ εἶδε! Τώρα τετέλεστοι — εἰμαι χαμένη!“ ἐφιδύ-
ριζεν ἡ Ἑλλίς, διακοπτομένη ὑπὸ λυγμῶν καὶ στεναγμῶν.
„Ὡ δυστυχία μου! εἰμποροῦσα ν' ἀποκτήσω τὸ ζωτικὸν
πνεῦμα — καὶ τώρα — τὸ μηδὲν! τὸ μηδὲν!“

Ὅσα περατέρω ἔλεγε θρηνηῶσα, δὲν ἠδυνάμην κλέον
νὰ ἐνοήσω· εἶχον ἀπολέσει τὴν ἐνέργειαν τῶν αἰσθησέων.

ΚΕ.

Ὅτε συνῆλθον ἐκ τῆς ἀναισθησίας μου, εὐρέθην ὕπτιος
ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ἠσθάνομην ὑπόκωπον ἄλγος εἰς ὅλα μου
τὰ μέλη, ὡς νὰ εἶχον λάβῃ σφοδρότατον κτύπημα. Ἡ
πρωία ὑπέφωσκε καὶ ἠδυνάμην ἤδη νὰ διακρίνω εὐκρινῶς
ὅλα τὰ πέριξ μου ἀντικείμενα. Εἶδον πλησίον μου ὄδον
τινα περιφρασσαμένην ἐκατέρωθεν ὑπὸ θάμνων ἰτέας καὶ
ὀφιοειδῶς ἔλισσομένην κατὰ τὸ μῆκος μικροῦ τινος δάσους
σημηδῶν· ὅλα τὰ περιγύρω μοι ἐφαίνοντο λίαν γνωστά καὶ
οικεῖα. Ἦρχισα νὰ ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου τὰ συμ-
βάντα τῆς νικτὸς αὐτῆς καὶ κατελήφθην ἐκ νέου ὑπὸ φρί-
κης ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ φρικαλέου ἐκεῖνου φάσματος, τὸ
ὅποιον εἶχον ἴδῃ τελευταῖον.

„Ἀλλὰ διατί ἡ Ἑλλίς ἐτρόμαξε τόσο ὑπερβολικᾶ;“ ἔλε-
γον κατ' ἐμαυτὸν. „Ἰσχύειται λοιπὸν καὶ αὐτὴ εἰς τὴν δύνα-
μιν ἐκεῖνου; Δὲν εἶνε ἀθάνατος; ὑποκίπτεται καὶ αὐτὴ εἰς τὸν
νόμον τῆς φθορᾶς, τῆς ἀποσυνθέσεως; Εἶνε τοῦτο δυνατόν;“

Ἐγγύτατά μου ἤκουσα ελαφρὸν τινα στῆνον. Ἐστρεψα
τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο — δύο βήματα μακρὰν
ἀπ' ἐμοῦ ἔκειτο ἐπὶ τῆς χλόης ἐξηπλωμένη νεαρὰ γυνὴ ἐν
μακρᾷ λευκῇ ἐσθῆτι. Ἡ πυκνὴ αὐτῆς κόμη ἦτο λευρὴ καὶ
καὶ οἱ ὄμοί της γυμνοί· ἡ ἀριστερὰ χεὶρ ἔκειτο ὑπὸ τὴν κε-
φαλὴν καὶ ἡ δεξιὰ της ἐπὶ τοῦ στῆθους. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
τῆς ἦσαν κεκλεισμένοι καὶ μεταξὺ τῶν συνασφινγμένων χει-
λέων της διεκρίνα ὑπέρυθρον ἀπρόν. Εἶνε δυνατόν νὰ ἦναι
αὐτὴ ἡ Ἑλλίς; Ἀλλὰ ἡ Ἑλλίς ἦτο φάσμα, ἐνῶ εἶδ' ἐβλε-
πον ἐνώπιόν μου ἀληθινὴν γυναῖκα με σάρκας καὶ ὀστά.
Ἐπλησίασα πρὸς αὐτὴν καὶ ἐκύφα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν της.

„Ἑλλίς!“ ἐφώνησα. „Εἶσαι σὺ;“

Τρομώδης κίνησις ἐπλανήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου της, οἱ
ὀφθαλμοὶ της ἠνεύχθησαν, βαθεῖς μέλανες ὀφθαλμοὶ προσ-
ήλουν ἐπ' ἐμοῦ τὸ διαπεραστικὸν τῶν βλέμμα — καὶ σχε-
δὸν αὐτοστιγμὴν προσεκολλήθησαν ἐπὶ τῶν χειλέων μου φλο-
γερά, μαλακά, αἰμόδιφα χεῖλη. ἠσθάνομην τὴν ἐπαφὴν

θερμοῦ στῆθους καὶ περὶ τὸν τράχηλόν μου τὰς περιπτύξεις
ἀπαλῶν βραχιόνων.

„Ἐχε γεια! ἔχε γεια διὰ πάντα!“ μοι εἶπε με θνήσκου-
σαν φωνὴν — καὶ ἠφανίσθη.

Ἐγερθεὶς ἐκλονοῦμην ὡς μεθύων. Εἶτα ἔστρεψα κύκλῳ
μετὰ προσοχῆς τὸ βλέμμα καὶ ἐπέσुरα ἐπανειλημμένως τὴν
χεῖρα ἐπὶ τοῦ προσώπου μου. Ἐπὶ τέλους ἀνεγνώρισα τὸ
μέρος εἰς τὸ ὅποιον εὐρισκόμην: ἦτο ἡ λεωφόρος ἡ ἀγούσα
πρὸς τὸ Ν . . . , καὶ μάλιστα εὐρισκόμην δύο βωστικὰ χι-
λιόμετρα ἀπὸ τῆς οἰκίας μου μακρὰν. Ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη
ἀνατείλῃ, ὅτε ἐφθασα εἰς τὴν κατοικίαν μου.

Κατὰ τὴν ἀκόλουθον νύκτα περιέμενον τὸ φάσμα, καὶ
μάλιστα, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, οὐχὶ ἄνευ φόβου· ἐν τού-
τοις τὸ φάσμα δὲν ἐπανῆλθε. Κατ' ἄλλην τινὰ νύκτα ἐπο-
ρεύθην ἐκ νέου πρὸς τὴν παλαιὰν δρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα
οὐδὲν ἔκτακτον ἠδυνήθη νὰ διακρίνω. Ἄλλως τε δὲν ἐλυ-
πούμην καὶ πάρα πολὺ, ὅτι ἡ παράδοξος αὐτὴ γνωριμία μου
ἔλαβε τὸ πέρας της. Πολὺ καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐσκέφθην
κατόπιν περὶ τοῦ ἀλλοκότου καὶ παραδόξου τούτου συμβῆ-
ματός μου, καὶ τέλος ἐσχημάτισα τὴν πεποθήσιν ὅτι ἡ ἐπι-
στήμη δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Ὅστε εἰς τοὺς
μύθους δὲν συμβαίνει ποτὲ παρόμοιον τι. Τί ἄρα γὰρ νὰ ἦτο
πραγματικῶς ἡ Ἑλλίς; Φάντασμα, περιπλανώμενη ψυχὴ,
πνεῦμα πονηρὸν, μορμολύκειον; Πολλάκις μοι συμβαίνει νὰ
νομίζω ὅτι ἡ Ἑλλίς ἦτο γυνή, τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ χρό-
νου ἐγνώρισα· καὶ ἔπειτα καταβασανίζω τὸν νοῦν μου ὅπως
ἐνθυμηθῶ, εἰς ποῖον μέρος τὴν εἶδα. Ἐνίοτε μοι φαίνεται
ὅτι πλησιάζω νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι ἀμέσως θ' ἀναμνησθῶ τὸ
μέρος — νὰ, ἐκεῖ! — ἐκεῖ ἀκριβῶς — ὄχι, ὄχι δὲ — καὶ

τὰ πάντα συγγέονται αὐθις ὡς ἐν ὄνειρῳ. Ναί, ἐσκέφθην
περὶ τούτου πολὺ· ἀλλὰ, ὡς συνήθως συμβαίνει, οὐδὲν κα-
τώρθωσα διὰ τῶν σιέψεών μου. Νὰ ἐρωτήσω πάλιν ἄλλους
περὶ τῆς γνώμης των, δὲν ἠδυνήθη ὁσαύτως ν' ἀποφασίσω,
φοβούμενος μὴ ἐκληφθῶ ὡς παράφρων. Ἐπὶ τέλους ἀφήκα
καὶ τὰς πολλὰς σκέψεις, διότι, νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἔχω
πολὺ σπουδαιότερα πράγματα; τὰ ὅποια με ἀπασχολοῦσι.
Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν δούλων μετὰ
τῆς ἐξ Ἰσοῦ διανομῆς τῶν κτημάτων· δεύτερον δὲ καὶ ἡ
ὕγεια μου προσεβλήθη πολὺ σοβαρὰ. Αἰσθάνομαι πόνους
εἰς τὸ στῆθος, ὑποφέρω ἀπὸ αὐπνίας καὶ ξηρὸν βήχα· πρὸς
τούτοις δὲ γίνομαι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέρας ἰσχυρότερος καὶ
τὸ πρόσωπόν μου εἶνε κίτρινον, ὡς τὸ πρόσωπον νεκροῦ. Ὁ
ιατρός ἰσχυρίζεται ὅτι πάσχω ἀπὸ ἔλλειψιν αἵματος καὶ τὴν
νόσον μου χαρακτηρίζει ὡς „ἀναμίαν“. Θέλει νὰ με στείλῃ
εἰς τὸ Gastein, ἀλλ' ὁ εἰρηνοδίκης*) ὀρκίζεται εἰς τὸν Θεὸν
καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀπε-
λευθέρωσις τῶν χωρικῶν δὲν δύναται νὰ περατωθῇ.

Εἶθε νὰ ἠδυνάμην νὰ συμβιβάζω ὅλα ταῦτα πρὸς κοι-
νὴν ἱκανοποίησιν. Τί ὁμοίως νὰ σημαίνωσιν ἄρα γὰρ οἱ καθα-
ροὶ καὶ λιγυροὶ ἐκεῖνοι τόνοι οἱ προσομοιάζοντες με τοὺς
ἤχους ἀρμονικῆς, τοὺς ὁποίους πάντοτε ἀκούω, ὅσκις ἐπὶ
παρουσίᾳ μου γίνεται λόγος περὶ τοῦ θανάτου τινὸς ἀνθρώ-
που; Ὅσα περισσότερον διαρκοῦσι, τόσα ἰσχυρότερον καὶ
καθαρώτερον γίνονται. Καὶ διατί καταλαμβάνομαι πάντοτε
ὑπὸ ἀπεριγράπτου φρίκης, ὅσκις συλλογίζομαι τὸ τέλος τῶν
ὄντων καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν; — —

*) Οἱ εἰρηνοδίκαι ἐξωμάλυνον τὰς μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας
μεταξὺ τῶν χωρικῶν καὶ τῶν πρᾶγν κυρίων τῶν ἀναφερομένων διαφορᾶς.
Σ. Μ.

ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΥΦΟΤΗΤΟΣ.*)

Πολλὰ παιδιά, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰσέτι
εἰς τὰ σχολεῖα τῶν πόλεων, ἔχουσι κυφὴν στάσιν. Ἡ αἰτία
τῆς ἐν ταῖς πόλεσι πρὸ πάντων ἐπικρατήσεως τοῦ κακοῦ
τούτου εἶνε, ὅτι τὰ παιδιά τῶν πόλεων μένουσιν ἐπὶ μακρό-
τερον χρόνον κεκλεισμένα ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ δὲν πρέχουσι τόσο
πολὺ εἰς τὸ ὑπαίθριον καὶ εἰς τὸν καθαρὸν τῆς ἐξοχῆς ἀέρα,
ὅπως εἰς τὰ χωρία. Εἰ καὶ δύναται συχνότατα νὰ θεωρηθῇ
ὡς συναίτιος τοῦ κακοῦ τούτου ἡ μετὰ τὴν γέννησιν ἀνε-
παρκῆς ἀναπνοὴ καὶ βραδύτερον ἡ ῥαχίτις, ἐν τούτοις ὁμοίως
εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις τὸ ἐλάττωμα τοῦτο τῆς κυ-
φότητος προέρχεται ἐκ τῆς κακῆς συνηθείας ἐν τῇ στάσει,
ἣν προσλαμβάνουσι τὰ παιδιά ἀπ' ἑαυτῶν, καὶ τὴν ὁποίαν
συνήθειαν οὔτε οἱ γονεῖς οὔτε οἱ διδάσκαλοι φροντίζουσιν
ἐγκαίρως νὰ διορθώσωσιν.

Ἐν τῇ ὑγιεῖ αὐτοῦ σωματικῆ ἀναπτύξει ὁ ἄνθρωπος
ἔχει τὸ στῆθος εὐρύτερον ἢ τὰ γόνα, τοῦτ' ἔστιν ἡ ἀπό-
στασις μεταξὺ τῶν προσθίων ἄκρων τῶν μασχαλῶν ἐπὶ τοῦ
στῆθους εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀποστάσεως τῶν ὀπισθίων
ἄκρων τῶν μασχαλῶν ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τοὺς πλείστους
ὁμοίως ἀνθρώπους, ἕνεκα τῆς ἐν νεαρῆς ἡλικίας προσληφθεῖ-
σης συνηθείας τοῦ κυρτοῦσθαι καὶ κύπτειν καὶ ἐν τῇ κινή-
σει καὶ ἐν τῇ στάσει, τὸ στῆθος δὲν λαμβάνει τὴν φυσικὴν
αὐτοῦ καὶ κανονικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ μένει ἐπίπεδον καὶ
στενόν, οἱ ὄμοι κλίνουσι πρὸς τὰ ἔμπρός, αἱ ὀμοπλάται ἀπο-
μακρύνονται πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, ἡ ῥαχίς κυρτοῦται, ἡ κε-

φαλή κύπτει καὶ, ἂν λάβωμεν ἀνὰ χεῖρας τὸ μέτρον, εὐρί-
σκομεν τὸ πλάτος τῶν νώτων κατὰ τὸ ἕως 11 ἑκατοστομέτρων
μεγαλῆτερον ἢ τὸ εὖρος τῶν στέρνων.

Εἰς τὰ παιδιά, τὰ ἔχοντα τοιαῦτα ἐλαττώματα, ἡ ἀνα-
πνοὴ εἶναι ἐπιπολαία καὶ ἀνεπαρκῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ
σχηματισμὸς τοῦ αἵματος ἀτελής. Ὅταν δὲ ἠλιμωθῶσιν,
ὑπόκεινται πολὺ περισσότερον εἰς τὴν φθίσιν, ἢ οἱ ἀπηλλαγ-
μένοι τῶν ἀνωτέρω βηθέντων ἐλαττωμάτων. Τὸ καταλλη-
λότατον μέσον πρὸς καταπολέμησιν τοῦ δυστυχῶς λίαν δια-
δεδομένου τούτου κακοῦ, καὶ πρὸς ὑγιὰ τοῦ σώματος ἀνά-
πτυσιν καὶ εὐρωστίαν τῶν παιδῶν, ἐξ ἧς καὶ ἡ πνευματικὴ
αὐτῶν εὐεξία ἐξαρτᾶται, εἶναι ὁμολογουμένως μόνῃ ἡ γυμνα-
στικὴ, ἣτις εὐχρῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ εἰσαχθῇ εἰς ὅλα ἡμῶν
τὰ σχολεῖα ὡς ἀναγκαστικὸς κλάδος ἐκπαιδεύσεως, καὶ δὴ
οὕτως, ὥστε καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπὶ 20 λεπτῶν τῆς ὥρας
διάλειμμα οἱ παῖδες νὰ ἀσκῶνται ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ τὴν διεύ-
θυνσιν ἐντριβοῦς τῆς γυμναστικῆς διδασκάλου, προσέχοντος
πρὸ παντὸς ἄλλου ὅπως οἱ παῖδες καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς
γυμναστικὰς ἀσκήσεις ἀναπνεύσει βαθέως.

Ἐπειδὴ ὁμοίως, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, δὲν δυνά-
μεθα νὰ ἐλπίζωμεν τοιοῦτόν τι ἐκ μέρους τῶν σχολείων,
διὰ τοῦτο δύνανται οἱ τῆς ὑγείας τῶν τέκνων των κηδόμε-
νοι γονεῖς νὰ ἀναπληρώσιν ἐν τῷ οἴκῳ τὰς ἐλλείψεις ταύ-
τας τοῦ σχολείου.

Ἐννοεῖται βεβαίως ἀπ' ἐαυτοῦ ὅτι ἐνταῦθα δὲν προτι-

*) Ἐκ τοῦ Schreber's Zimmerymnastik. Verlag von Friedrich Fleischer, Leipzig.

θέμεθα να διεξέλθωμεν και περιγράψωμεν ολόκληρον την σειράν των εν υπαίθρῳ ασκήσεων, αἵτινες δύνανται και ὀφείλουσιν ὑπὸ τῶν παιδῶν ἐπιμελῶς νὰ ἐκτελούνται. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ ἀναφέρωμεν μόνον ὀλίγας τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες φαίνονται ἡμῖν κατ' ἐξοχὴν ἀρμόδιοι πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παρουσίας ἡμῶν πρὸς τοὺς γονεῖς παραινέσεως, τοῦτ' ἔστι πρὸς πρόληψιν ἢ ἀποσύβησιν τῆς κυφότητος τῶν παιδῶν και ὕγιᾶ ἀνάπτουσιν τῶν τῆς ἀναπνοῆς ὀργάνων.

Πρὸ πάσης ἄλλης ἀσκήσεως συνιστῶμεν θερμότητα τὴν ἐν τῇ πρώτῃ εἰκόνι ἐπιγραφομένην ὑπὸ τὸν τίτλον „τὰς χεῖρας ὀπισθεν συμπλεγμένας“. Ὁ παῖς, ἰστάμενος ὀρθῶς, συμπλέκει ὀπισθεν τὰς χεῖρας, τείνει τοὺς βραχίονας και στρέφει αὐτοὺς πρὸς τὰ ἔσω οὕτως, ὥστε οἱ ἀγκῶνες νὰ εὐρίσκωνται ἐστραμμένοι ἀπέναντι ἀλλήλων. Ἐν τῇ στάσει ταύτῃ διαμένει ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα τῆς ὥρας· εἶτα χαλαρώνει τοὺς ὤμους, αἶρει τὰς χεῖρας ἡρέμα εἰς ὕψος ὀλίγων δακτύλων, ἀναπνέει βαθέως και ἀκολούθως ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀσκήσιν ἐξωθῶν τὸν δαφιλῶς εἰσπνευσθέντα ἀέρα. Τὴν ἀσκήσιν ταύτην ἐκτελεῖ δέκα ἕως εἰκοσι φορές. Κατὰ τὴν ἀσκήσιν ταύτην συμβαίνουσι συνήθως ἐκ μέρους τοῦ παιδὸς διάφορα λάθη, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφερόμεν τὸ ἐξῆς κυριώτατον και μάλιστα προληπτέον, ὅτι δηλαδὴ ὁ παῖς κλίνει πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος και κύπτει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἔμπροσθ. Ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας πρέπει τὸ στῆθος νὰ ἐκτείνῃ πρὸς τὰ ἔμπροσθ, τὴν κοιλίαν νὰ συστέλλῃ

ἰσχυρῶς πρὸς τὰ ὀπίσω. Κυρίως, ὅταν ἡ ἀσκήσις αὕτη ἐκτελεῖται καθὼς πρέπει, σχηματίζονται μεταξὺ τῶν ὤμων δύο πτυχαὶ τοῦ δέρματος, ἀποτελοῦσαι ἐν τῷ μέσῳ βαθεῖαν αὐλακα.

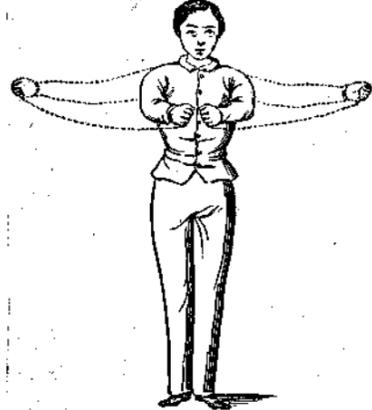
Τὴν χεῖρας ὀπισθεν συμπλεγμένας.

Εἰς τοσοῦτον ὁμως τελείαν ἐκτέλεσιν δὲν δύνανται πάντοτε οὔτε ἡ ξένη χεὶρ νὰ βοηθήσῃ τοὺς μὴ ἐξοικημένους ἤδη· οὐχ ἦττον ὁμως διὰ τῆς ἐπιμονῆς και συνεχοῦς ἐπαναλήψεως κατορθοῦνται ἐντὸς ὀλίγου ἰκαναὶ πρόοδοι. Τοιοῦτοι ἀρχάριοι, οἵτινες δὲν δύνανται ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω ἐλαττωμάτων νὰ ἐκτελέσωσι καλῶς τὴν ἀσκήσιν, εἶναι καλὸν νὰ ἰστανται με ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸν βοηθοῦντα και ἐπιτηροῦντα τὴν ὀρθὴν τῆς ἀσκήσεως ἐκτέλεσιν. Βαθμηδὸν δὲ μάθωσι τὰ παιδιά, ἀν ὁ ἐπιτηρῶν αὐτὰ δὲν ἀποκησῇ, νὰ ἐκτελοῦσι μόνα τὴν ἀσκήσιν ὀρθῶς. Τότε δύνανται πλέον με ἐλαφρὸν χιτῶνα ἐνδεδυμένα, και μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν με γυμνά τὰ νῶτα νὰ ἰστανται πρὸ τοῦ Μέντορος αὐτῶν, ὅπως οὗτος βεβαιωθῇ ὅτι δὲν παρεσέφρησαν λάθη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ.

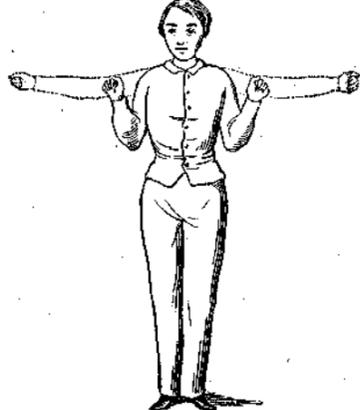
Τὴν ἀσκήσιν ταύτην ὀφείλουσιν οἱ παῖδες νὰ ἐκτελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν και ὀδηγίαν τῶν γονέων ἢ τοῦ διδασκάλου εἰκοσάκις τὴν πρώτην και εικοσάκις τὴν ἐσπέραν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου θὰ συνειδίσωσι, και με κρημαμένους βραχίονας, δηλαδὴ χωρὶς νὰ συμπλέκωσιν ὀπισθεν τὰς χεῖρας, νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς ὤμους τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω θέσιν, ὡς ἀνωτέρω ὤρισσαμεν. Οὐδέποτε ὁμως πρέπει νὰ λησμονῶσι, κατὰ πᾶσαν πρωίαν και ἐσπέραν νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τὴν ἀνωτέρω περιγραφείσαν ἀσκήσιν „με τὰς χεῖρας ὀπισθεν συμπλεγμένας“.

Ὁφελίμως ἐνεργοῦσι κατὰ τῆς κυφότητος και ἄλλαι τινὲς γυμναστικαὶ ἀσκήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ ἐξῆς παριστῶνται ἐν ταῖς ἐνταῦθα παρατεθείσαις εἰκόσι: „κυκλικὴ τῶν βραχιόνων περιστροφὴ“, „ᾠθησις τῶν βραχιόνων πρὸς τὰ ἔξω“, „διάσπασις τῶν βραχιόνων“.

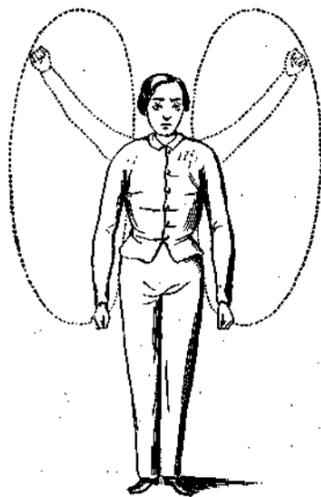
Τοιοτοτρόπως δύνανται ὁ ἀσχοῦμενος νὰ φέρῃ ποικιλίαν τινὰ εἰς τὴν μονοτονίαν τῆς πρώτης ἀσκήσεως, ὅταν καταστῇ αὐτῷ διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως ἀναρά. Τὴν πρώτην ὁμως ταύτην ἀσκήσιν, ἣτις εἶνε ἡ κυριωτάτη και σπουδαιότατη, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παραλείπῃ, διότι εἶνε ἀπαραίτητος πρὸς θεραπείαν ἢ πρόληψιν τῆς κυφότητος και πρὸς ὕγιᾶ τῶν πνευμόνων ἀνάπτουσιν.

Ὁρθοίς τῶν βραχιόνων πρὸς τὰ ἔξω.

Διάσπασις τῶν βραχιόνων.

Κυκλικὴ περιστροφὴ τῶν βραχιόνων.

(νὰ συμμαζεύῃ πρὸς τὰ ἐντὸς), και τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνῃ ὀλίγον τι πρὸς τὰ ὀπίσω με ὀρθίον τὸν λαμβόν. Λέγω ἐπιτηδὲς με ὀρθίον τὸν λαμβόν, διότι πολλοὶ ἀρχάριοι νομίζουσιν ὅτι ἀρεῖ νὰ σηκώσωσι μόνον τὸν πῶγωνα και οὕτω νὰ κλίνωσι μόνον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐνῶ ὅλος ὁ λαμβὸς μένει κεκλιμένος πρὸς τὰ ἔμπροσθ. Πρέπει λοιπὸν ὁ λαμβὸς νὰ εἶναι ὀρθῶς δηλαδὴ κάθετος και ἡ κεφαλὴ ὀλίγον τι πρὸς τὰ ὀπίσω κεκλιμένη.

Πολλοὶ κατ' ἀρχὰς δὲν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἀσκήσιν ταύτην, πρὸ πάντων οἱ ἔχοντες κυφὴν στάσιν. Δὲν στρέφουσι τοὺς ὤμους πρὸς τὰ ἔσω και αἱ ὀμοπλατὰ μένουσιν ἐν τῇ συνήθει αὐτῶν θέσει, ἀπομεμακρυσμένα ἀπ' ἀλλήλων. Τοιαῦτα παιδιά δύνανται τις νὰ βοηθήσῃ ἰστάμενος ὀπισθεν αὐτῶν, θέτων τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν ὤμων, πιέζων διὰ τοῦ ἀντικειμένου τὴν ῥάχιν, και ἔλκων τοὺς ὤμους

Εἰς τὴν Γερμανίαν.

Βαθεὶά θάνατον ἀέζω, πικρὰ δὲ νὰ δακρύσω,
Θὰ σπαραχθῇ ἡ καρδίᾳ μου τὴ μαύρην ἐκείνην ὥρα,
Ποῦ φεύγοντας γιὰ πάντα, γιὰ πάντα θὰ σ' ἀφῶσα,
Ἄγαπημένη χώρα!

Τὴν ἄμετρη χαρὰ μου πῶς ἔτῃν πατρίδα πάλι,
Ἐτῇ γαλανῇ μου Ἑλλάδα γυρίζω ἀπὸ τὰ ξένα,
Ἐμὲ! δὲ φαρμακεύῃ ἢ λύτῃ μου ἡ μεγάλη
Πῶς ἐφυγ' ἀπὸ σένα.

Ἄν ἦσαι χιονισμένη κι' ἀνήλιαγη και μαύρη,
Ἐγὼ ἔτῳ οὐρανὸ σου χαρὰς ἡμέρας εἶδα
Κ' εὐτυχῆσαι ἡ καρδίᾳ μου ἔτῃν ἀγκαλιὰ σου ναῦρη
Μιὰ δευτέρη πατρίδα.

Μονάχη δυνάμι σου ας εἶν' ἡ καλωσύνη,
Ἄς ζήσουν τὰ παιδιά σου καλὰ κ' εὐτυχισμένα,
Κ' ἡ γῆ σου αὐτὴ πατρίδα ἔσῳ τὸν κόσμον ἄς γίνῃ,
Ὡς ἐγενε' ἔμμένα!

Ἐν Λεσφίᾳ, Αὐγούστῳ 1888.

Ἐτὸν ἀνδρῶπο πατρίδα δὲν εἶνε μιὰ μονάχη:
Ἡ γῆ ποῦ τὸν γεννήσῃ
Μπορεῖ μεσ' ἔτῃν καρδίᾳ του κι' ἄλλη πατρίδα νάχη:
Ἐκείνη ποῦ τὸν κάνει γλυκεῖα ζωὴ νὰ ζήσῃ.

Πρὶν φύγω, πρὶν σ' ἀφῶσω, ὦ χῶρ' ἀγαπημένη,
Ἐκίφτω, φίλῳ τῇ γῆ σου — κ' ἐνῶ πονῶ και κλαίω,
Ἄπ' τῆς καρδίᾳς τὰ βάθη λαχταριστὰ βγαλμένη
Ἐτόισιν εὐχὴ σοῦ λέω:

Ὡ χῶρ' ἀγαπημένη, σοῦ φθάνει δόξα τόση,
Τὶ ἀκριβὰ τῇ δόξῃ τὴν πλήρωσαι, θυμῆσοι!
Ἄς μὴν ἀστράψῃ πάλι κι' ἄς μὴν ξαναματώσῃ
Τὸ κοφτερὸ σπαθὶ σου.

ΓΕΡΓΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

1. Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ (ἐν σελ. 247) Ἡ βασίλισσα τῆς Ἰταλίας Μαργαρίτα, θυγάτηρ τοῦ πρίγκηπος Φερδινάνδου τῆς Σαβοΐας, δουλὸς τῆς Γενουῆς, ἐγεννήθη τὸ 1851 και συνεζεύχθη εἰς γάμον μετὰ τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου τῇ 22. Ἀπριλίου 1868. Τῆς βασιλείσεως τῶν Ἰταλῶν λαμπροτάτην εἰκόνα παρέχει ἡμῖν ὁ κόμης Paul Vasili ἐν ταῖς πρὸ ὀλίγων μηνῶν δημοσιευθείσαις ἐπιλήσις του „περὶ τῆς Ῥωμαιοῦς κοινωνίας“. Ἡ εἰκὼν αὕτη, με τὰ λαμπρότερα και χαριέστερα χρώματα ἐξωγραφημένη, εἶνε τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀξία θαυμασμοῦ, καθ' ὅσον ὁ κόμης Paul Vasili εἶνε γνωστὸς ἐπὶ ἰκανῇ ἀδιακρίσῃ ἐν ταῖς περιγραφαῖς αὐτοῦ τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν και τῶν ὕψηλης περὶ τῆς προσωπῶν, εἰς ἃ προσπαθεῖ ἔστω και τὴν ἐλαχίστην νὰ περιάψῃ κηλίδα. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἰταλίας ἀγαπωμένη ἢ μᾶλλον αὐτόχρημα λατρουμένη διὰ τῆς ἐνθουσιαστικῆς λατρείας ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς ὑπὸ κῶνον ἀπολαύει και ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τῶν συμπαιδιῶν ἐκείνων, ἄς ἄπαντες αἰσθάνονται πρὸς μίαν ὠραίαν και ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ἐξαιρετικὴν και διακεκομμένην γυναῖκα. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ὑπάρχει ποιητὴς ὅστις νὰ μὴ ἐξῴμνησεν αὐτὴν διὰ τῶν στίχων του. Καὶ αὕτη ἡ ἰδέα συνέγραψε ποιήματα λαμπρὰ. Εἶνε πρὸς τοῦτους καὶ ἀρίστη αἰδέας, ἀν και ἡ φωνὴ τῆς εἶνε ὀλίγον ἀσθενῆς. Προτιμᾷ τὴν γερμανικὴν τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς, ταύτην δὲ τῆς γαλλικῆς. Κεῖνται εὐρείας και παντοδαπὰς γνώσεις, κατὰ δὲ τὴν ἐλευθερίαν και ἀνεξαρτησίαν τῶν σκέψεων και κρίσεων αὐτῆς ἐν ταῖς ὠραίας τέχνης ὑπερτερῆ πολλοὺς ἐκ τῶν περιωνύμων ἐξ ἐπαγγέλματος τεχνικῶν. Ἡ Βενετία εἶνε ἡ προσφιλεστάτη αὐτῆς διαμονή, ἣν συχνάκις ἐπισκέπτεται. Οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτῆς ἐκτιμώμενοι ζωγράφοι εἶναι ὁ Carpaccio και Cima de Conegliano και μετ' αὐτοὺς ὁ Mantegna.

Ἡ βασίλισσα εἶνε ἡ ὠραιότατη και συγχρόνως ἡ μάλιστα εὐκαίτερος γυνὴ τῆς Ἰταλίας. Ἀλλ' ἡ παιδεία οὐδὲν ὀλίγως ἠλάττωσε τὴν χάριν και καλλονὴν τῆς. Ἐκτὸς τῶν ἀσυγκρίτων ὀφθαλμῶν τῆς αυτοκρατορίας τῆς Ῥωσίας, δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλοι ὀφθαλμοὶ ὠραιότεροι τῶν τῆς βασιλείσεως Μαργαρίτας. Τὸ μειδιάμα τῆς περιέχει ἀνέκφραστον θέλητρον, αἱ κινήσεις τῆς ἀπαράμιλλον ἀρμονίαν. Τοὺς ἀνδρας ἐξετίμησε πάντοτε κατὰ τὴν διανοητικὴν βιανότητά και ἀξίαν, οὐχὶ κατὰ τὴν κοινωνικὴν τάξιν οὔτε τὴν περιουσίαν οὔτε τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν εἰς τὰς πολιτικὰς φαρτριάς. Εἰξέφερε νὰ συνδιαλέγηται πρὸς ἕκαστον κατὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ. Ὅλους τοὺς Ἰταλοὺς, οἵτινες ὅπωςδῆποτε

ἐπεδείξαντο ὑπεροχὴν τινὰ πνευματικὴν, ζῆτεῖ νὰ τοὺς γνωρίσῃ. Ἀγαπᾷ πάντοτε πᾶν τὸ ἐλεύθερον και ἀφελὲς και ἀποστρέφεται καθ' ὑπερβολὴν τὸ ἐξεζητημένον και ἐπιτετηδευμένον. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν καλλωπισμὸν, κλίνει μᾶλλον πρὸς τὴν πολυτέλειαν. Πολὺ ὀλίγα ἡγεμονίδες ἔχουσιν ὠραιότερος ἢ αὐτὴ πολιτικῶς λίθους. Τὰ πολύτιμα κοσμήματα τοῦ στέμματος ἦσαν ἡδὴ λαμπρὰ· εἰς ταῦτα προστεθήσαν λαμπρότατα δῶρα τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ, και θαυμάσια διαδήματα και μαργαρίται βαρύτιμοι παρὰ τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου. „Ἡ φύσις“ ἀναφωνεῖ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὁ ἄλλως τῶσον φιλόσοφος κόμης Vasili, „ἐπρόκεισεν αὐτὴν ἐν τῷ λίκνῳ ἡδὴ με ὅλα τῆς τὰ δῶρα, με ὠραίοτητα, χάριν, εὐθυμίαν και με πᾶσαν εὐνοίαν τῆς τύχης. Ἐφαίνετο, ὡς νὰ ἐμελλε νὰ διέλθῃ ἐν τῷ βίῳ τῆς μόνον χρυσῆς ἡμέρας· και ὁμως ὑπέφερε πολλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ συζυγικοῦ τῆς βίου και ἀκολούθως ἕνεκα τῆς ἀσπειρίας τοῦ Passavante, ἣτις ἐκλόνησε και διετάραξε βαρέως τὴν ὕγιαν τῆς, οὕτως ὥστε ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ. Ἐὰν καμμία γυνὴ εἶνε ἀξία νὰ εἶνε εὐτυχῆς διὰ τῆς εὐγενείας, τῆς σταθερότητος τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας, παντὸς εἶδους προτερημάτων και ἀρετῶν, και διὰ τῆς ὠραιότητος τῆς, ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε ἡ βασίλισσα τῆς Ἰταλίας Μαργαρίτα“.

Τοιαύτη ἐν συντομίᾳ εἶνε ἡ εἰκὼν τῆς βασιλείσεως Μαργαρίτας, ὅταν παρέχει ἡμῖν ὁ ζωγράφος ἐκεῖνος, ὅστις ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ ὁ κακὸς δαίμων τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν.

2. ΙΣΤΑΝΙΣ ΚΙΘΑΡΙΣΤΡΙΑ. Εἰκὼν ὑπὸ H. Mühlthaler (ἐν σελ. 251).

3. ΣΥΓΚΟΜΙΑΗ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤῸ St. Malo. Εἰκὼν ὑπὸ Arthur Calame (ἐν σελ. 255). Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Εὐρώπης γίνεται τοσαύτη συγκομιδὴ και χρησιμοποίησις τῶν θαλασσίων χόρτων ὅση εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη τῆς Γαλλίας, εἰς τὰ ὁποῖα μεταφέρει ἡμᾶς ἡ εἰκὼν τοῦ Arthur Calame. Εἰς πολλοὺς ὄρους τῆς Νορμανδίας και Βρετανίας ἀσχολοῦνται περὶ τὰς 30,000 ἀνθρώπων με τὴν συγκομιδὴν τῶν φυκῶν, τὰ ὁποῖα ἀποστελλόνται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γαλλίας και χρησιμοποιοῦνται εἰς διαφόρους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ἡ εἰκὼν παριστᾷ τὴν ἀκτὴν τοῦ St. Malo ἐν καιρῷ φθινοπώρου. Ὅλον τὸ μέρος φαίνεται ἐρημον, ἀλλ' αἱ ἀπορρώγες πέτραι και οἱ βράχοι καθιστῶσιν αὐτὸ ζωγραφικώτατον. Ἐν καιρῷ θέρους ἡ ἀκτὴ αὕτη εἶνε πλήρης ζωῆς και κινήσεως ἕνεκα τοῦ ἐνταῦθα χάριν τῶν λουτρῶν συρρέοντος πλήθους ἐντοπιῶν και ξένων. Ἐν τῇ μικρᾷ πόλει τοῦ St. Malo ἐγεννήθη και ὁ Σατωβριάνδος.

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΤΩΝ ΟΦΘΑΛΜΩΝ.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παιδός, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του ἤδη, εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς διαφόρους κινδύνους. Ποσάκις τὸ νεογέννητον βρέφος ἐκτίθεται εἰς ἰσχυρότατον φῶς, ποσάκις παραμελεῖται ὁ ἀπαιτούμενος καθαρισμὸς τῶν ὀφθαλμῶν του, ποσάκις ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, ὁ πληθὺν τὰ δωμάτια τῶν παιδῶν, εἶναι ἀκάθαρτος! Καὶ ταῦτα μὲν συνήθως συμβαίνουσιν εἰς πτωχὰς οἰκογενείας. Ἄλλὰ καὶ παρὰ τοῖς εὐπόροις ποσάκις τὰ τρυφερὰ βρέφη ἐγκαταλείπονται ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ὑπηρετριῶν. Ἐν Γερμανίᾳ αἱ ὑπηρετρίαι ὄχοισι τὰ μικρὰ παιδιὰ κείμενα ὑπὸ ἐνός τοῦ ἀμαξίου, οὕτως ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ των εἶναι ἐστραμμένοι πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ πολλάκις πρὸς τὸν ἥλιον. Πολλὰ μῆτερες δὲν δύνανται νὰ κοιμηθῶσι μὲ τὰ μικρὰ των βρέφη, χωρὶς νὰ ἔχωσι καθ' ἕλην τὴν νύκτα τὸ φῶς παρὰ τὸ πλευρὸν των. Ὅλα ταῦτα εἶναι λίαν ἐπιβλαβῆ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν παιδίων.

Πολλοὶ γονεῖς θέτουσι τὰς κλινὰς τῶν τέκνων των ἐξεπίτηδες οὕτως ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ των νὰ ἦναι ἐστραμμένοι πρὸς τὰ παράθυρα, ὅπως ἀφυπνίζωνται ἑνωρὶς ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς ἀνατελλούσης ἡμέρας. Οὗτος εἶναι ὁ ἀσφαλτέστερος δρόμος ὁ φέρων εἰς τὴν ἐξασθένησιν τῆς ὁράσεως. Ἐπιβλαβεστάτη εἶναι ἐπίσης ἡ ἀνάγνωσις κατὰ τὰς ὥρας, καθ' ἃς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἔχει ἐλαττωθῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὰ γράμματα ἐκτός ἂν τὰ πλησιάζῃ ἐγγύτατα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του, καὶ ἐν γένει ἡ ἀνάγνωσις ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν καὶ ἀεπαρκὲς φῶς τῶν λύχνων.

Δυστυχῶς ὀλίγη προσοχὴ δίδεται ὡσαύτως παρὰ τῶν γονέων εἰς τὴν θέσιν τοῦ σώματος τῶν παιδίων κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν, ἰχογραφίαν κτλ. καὶ ἐν τούτοις ἡ θέσις αὕτη εἶναι ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς μυωπίας. Τὰ παιδιὰ δηλαδὴ ἔχουσι μεγάλην κλίσιν εἰς τὸ νὰ κύπτωσι κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας καὶ ἐν τῆς κωφῆς ταύτης θέσεως προέρχεται εἰσορῆ τοῦ αἵματος πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς. Εἰς πολλὰς οἰκογενείας οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν παιδίων βασανίζονται μὲ τόσα κατ' οἶκον μαθήματα ἐκτός τῶν τοῦ σχολείου, ὥστε δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ ἀσκῶνται εἰς τὸ νὰ βλέπωσι καὶ διακρίνωσιν ἐν ὑπαίθρῳ ἀπομακρυσμένα ἀντικείμενα.

Ὁ δάσκαλος ὀφθαλμοπαθρὸς Δρ. Artt λέγει περὶ τούτου ἐν τῷ συγγράμματι: „Περὶ τῶν αἰτιῶν καὶ τῆς γεννήσεως τῆς μυωπίας“ τὰ ἔξῃς: „Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀποφύγωμεν καὶ ἀντενεργήσωμεν εἰς τὴν γέννησιν καὶ πρόοδον τῆς μυωπίας, ὀφείλομεν ἔχει μόνον νὰ προσέχωμεν ὅπως μὴ ἐπιβαρύνεται καὶ κοπιᾷ δι' ὑπερβολικῆς ἐργασίας ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῇ νεαρῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ πρέπει ὡσαύτως νὰ φροντίζωμεν, ὅπως ὁ ὀφθαλμὸς κατὰ τὰς

ὥρας τῆς ἀνάσεως εὐρίσκη εὐκαιρίαν νὰ ἀσκήται εἰς τὴν διάκρισιν ἀπομακρυσμένων ἀντικειμένων. Αἱ πολυάριθμοι πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς μυωπίας διδόμεναι συμβουλαί, τὰς ὁποίας εὐρίσκομεν εἰς ἀρχαιότερα καὶ νεώτερα συγγράμματα, διευθύνονται σχεδὸν πᾶσαι ἐναντίον τῆς ὑπερβολικῆς μελέτης, τοῦ ἀνεπαρκούς φωτισμοῦ, τῆς γραφῆς ἢ ἀναγνώσεως πάρα πολλὰ μικρῶν γραμμῶν καὶ ψηφίων, τῆς ἐλαττωματικῆς τοῦ σώματος στίσεως κτλ. . . .“ Σπουδαίωτατον δὲ μέσον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μυωπίας θεωρεῖ ὁ ἰατρὸς οὗτος σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐν τόπῳ ἐλευθέρῳ καὶ ἀναπαυταμένῳ ἀσκήσιν τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὸ νὰ βλέπωσιν ἀπομακρυσμένα ἀντικείμενα.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλῆς προβαίνει ταχύτερον τῆς τοῦ λοιποῦ σώματος, δὲν πρέπει νὰ καταπονῶνται οἱ παῖδες μὲ ὑπερβολικὴν τοῦ πνεύματος ἐργασίαν, διότι ἐκ τῆς ἐντάσεως ταύτης τοῦ πνεύματος προέρχεται σφοδρὰ πρὸς τὴν κεφαλὴν ῥοῆ τοῦ αἵματος. Ποσάκις βλέπομεν μετὰ τὴν ἐκμύθησιν τῶν μαθημάτων τοῦ μικροῦ παιδὸς τὸ πρόσωπον ἐκτάκτως ἐρυθρὸν καὶ τὴν κεφαλὴν του φλογερὰν. Πολλοὶ ὅμως γονεῖς δὲν προσέχουσιν εἰς ταῦτα ἀλλ' ὑποβάλλουσιν αὐτὸν ἀμέσως καὶ εἰς ἄλλα κατ' οἶκον μαθήματα, μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου εἶναι διὰ τὸν παῖδα κτὶ πάρα πολλά. Ἀμέσως μετὰ τὸ φαγητὸν, δὲν πρέπει ποτὲ τὰ παιδιὰ νὰ ἐργάζωνται πνευματικῶς καὶ εἰς τοῦτο ἐπιστᾶμεν ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν τῶν γονέων. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀνεφάνη παράδοξις συρμὸς εἰς τὰς κυρίας καὶ εἰς τὰ μικρὰ ἀκόμη κοράσια, ἡ χρῆσις δηλαδὴ ἐρυθρῶν ἀλεξήλιων (ὀμβρελλῶν). Τὰ ἀλεξήλια ταῦτα — ὡς καὶ τὰ ἔχοντα ἐρυθρὸν ὑπόβαμμα — εἶναι πάντοτε βλαβερὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Συχνάκις θεωρεῖται παρὰ τῶν γονέων τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ὡς τὸ ἀριστον ἱαματικὸν μέσον εἰς παρουσιαζόμενα νοσήματα τῶν ὀφθαλμῶν παρὰ τοῖς ἑαυτῶν τέκνοις. Τὸ ψυχρὸν ὅμως ὕδωρ δὲν εἶναι πάντοτε εἰς διας τὰς περιστάσεις ἐνδυναμωτικὸν μέσον διὰ τοὺς ὀφθαλμούς. Εἰς ὀφθαλμικούς μάλιστα κατάρρους εἶναι αὐτόχηρμα ἐπιβλαβές, διότι ἂν καὶ παρέχει στιγμιαίαν τινὰ ἀνακούφισιν, δύναται ὅμως δι' αὐτοῦ νὰ σταματήσῃ ἡ ἐξωτερικὴ φλόγησις καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ ἐσωτερικῶς. Διὰ τοῦτο εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶναι τὸ κάλλιστον πάντως νὰ προσκαλῆται ὁ ἰατρὸς. Πολὺ κακὴ εἶναι ἡ συνήθεια παιδῶν τινῶν, τῶν ὁποίων οἱ ὀφθαλμοὶ συχνάκις δακρῦουσι, νὰ ἀπομάσσωσι τὰ δάκρυα μὲ τὰς χεῖρας αἰτνες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀκάθαρτοι.

Παρακαλοῦμεν τοὺς κκ. Συνδρομητὰς μας, ὅσοι δὲν κατέβαλον εἰσέτι τὴν συνδρομὴν των τοῦ ἔτους τούτου τὰ ἐπιστείλωσι μὲ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς.

κ. I. Z. εἰς Βατούμ. Ἐλπίζομεν ὅτι οἱ τόμοι καὶ νὰ περικαλύμματα θὰ περιήλθον εἰς χεῖρας Σας. — κ. Γ. Κ. εἰς Σωζόπολιν. Τὰ παραγγελθέντα ἀντίτυπα τῆς „Σαφούς“ ἀπεστάλησαν ὡμὲν ἀμέσως. — κ. Α. Μ. εἰς Ἀγγίλιον. Τὸ ἔμβασμά

Σας ἐλήφθη ἐκ Φιλιππουπόλεως, ἀλλ' ἀναμένομεν καὶ νεωτέρας ὁδηγίας Σας διὰ νὰ προβῶμεν. — κ. Ε. Ο. εἰς Σουέζ. Ἐλήφθη καὶ Σας εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ε. Δ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Συμμορφώθημεν καὶ προσεγγίξω Σας γράφομεν. — κ. I. M. εἰς Λευκωσίαν. Ἐλαβόμεν καὶ τὴν τελευταίαν Σας καὶ θὰ ἐρευνησώμεν. — κ. Φ. Ζ. εἰς Σιάτισταν. Τὸ φύλλον τοῦ κ. Ζ. δ' ἀποστέλλεται δι' ὑμῶν. — κυρ. Α. Β. εἰς Ζαχαζῖν. Ἀκόμη δὲν ἤδυνή-

θημεν νὰ μάθωμεν τι. — κ. * εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Λίαν ἀφελῆς εἶνε ἡ καθ' ὑμᾶς ἐτυμολογία τοῦ γαλλικοῦ fois, ἐκ τοῦ φερά. Ἡ λέξις fois εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὸ ἰταλ. fiata (τρισητάβου), ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρεφάρη ἐκ τοῦ viata (vita) ὁρμός, ὅδος) καὶ διὰ τοῦτο προφέρεται τρισητάβως. Ἡ μετὰπτωσις τῆς ἀρχικῆς σημασίας εἰς τὴν συνῆθην εἶναι πολὺ ἀνάλογος μὲ τὴν τοῦ ἡμετέρου φερά (φέρσιμον).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἐθνικὸν Θέατρον ὑπὸ Ἀγγελῶν Γιαννοπούλου, Ἡπειρώτου (συνέχεια καὶ τέλος). — Αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Ζαϊμπέριου καὶ ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Δάντε ὑπὸ G. Chiarini (συνέχεια). — Ὀπετασίαι ὑπὸ Ἰωάννου Τουργένιφ (συνέχεια καὶ τέλος). — Γυμνάσματα κατὰ τῆς κωφότητος μετὰ σχετικῶν εἰκόνων. — Εἰς τὴν Γερμανίαν. Ποίημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη. — Πανακοδήχη, ἡτικὴ ἐρμηνεία τῶν εἰκόνων. — Ποικίλα. Πληθυσμὸς τῶν μεγίστων πόλεων. — Ζωντανὰ νομίσματα. — Βροχαὶ καὶ καταιγίδες κατὰ κανονικὰς περιόδους. — Ὁ ὕψος. — Τὸ μέσον ὕψος τῶν ἡπείρων. — Οἱ πλοῦσοι τῆς ἀρχαιότητος. — Περίμετρον εἰκόνων. — Ἐπιστήμη καὶ Καλλιτεχνία. (Ἡ φαντασία τῶν μοναστοριογράφων. — Ζῶντα φυτὰ ἐπὶ τῶν νομισμάτων. — Ἀνέκδοτα συγγράμματα Φρειδερίκου τοῦ μεγάλου. — Ἡ αἰτία τῆς ἀφηνιᾶς παραλύσεως τῶν μυϊκῶν δυνάμεων. — Ἡ αἰτία τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνδρῶν ποι. — Ὁ κομητῆς τοῦ Faye. — Κατὰ τῶν ἔργων τοῦ Ζωλᾶ. — Νέον μουσικὸν ὄργανον.) — Βιβλιοθήκη. — Προφύλαξις τῶν ὀφθαλμῶν. — Μικρὴ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Μαργαρίτα Βασίλισσα τῆς Ἰταλίας (ἐν σελ. 247). — Ἰσπανικὴ κιδαρίστρια. Εἰκὼν ὑπὸ H. Mühlthaler (ἐν ελ. 251). — Συγκομιδὴ θαλασσίων φυτῶν παρὰ τῷ St. Malo. Εἰκὼν ὑπὸ Arthur Calame (ἐν σελ. 257).

Ἐκδότης Π. Α. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.

Τύποις B&H & Hermann, ἐν Λειψίᾳ. — Χάρτης ἐκ τῆς Neue Papiermanufaktur ἐν Στρασβούργῳ. — Μελάνη Frey & Sening, ἐν Λειψίᾳ.